KEMALETTİN TUĞCU

Küçük Hanım

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN
TUĞCU

KÜÇÜK HANIM

DAMLA YAYINEVİ

KEMALETTİN TUĞCU

28

Damla Yayınevi Nu.: 69

Kemalettin Tuğcu Klasikleri Nu.: 28

©
Copyright
Yayın Hakkı
Damla Yayınevi

Kapak-İç Resim
Yavuz Yaralı

Dizgi-Mizanpaj
Damla Yayınevi

Baskı-Cilt
Express Matbaası - İSTANBUL

ISBN 975-381-259-0

DAMLA YAYINEVİ®
Prof. K. İsmail Gürkan Cad. No: 6 Cağaloğlu-İST.
Tel: 0.212. 514 28 28 - 0.212. 511 09 55
Fax: 0.212. 528 24 01
Internet: www.damlayayinevi.com.tr
E-mail: damla@damlayayinevi.com.tr

KÜÇÜK HANIM

- 1 -

Yaz aylarında yalının sahibi Hamdi Bey ailesiyle birlikte geziye çıkar, o zaman teyzem Necibe Hanım, enişte m Saip Beyle kızları Serpil'i alır, yalıda bekçi gibi otururlardı.

Anam, babam olmadığı için ben de onlarla beraberdim. Hem yalıyı çok severdim. Fatih'in dar sokaklı, basık ve karanlık bir mahallesinden çıkıp deniz kenarındaki bu üç katlı yalıya gitmek benim hayatımda elbette büyük bir olaydı.

Onlar tam mayıs ayının başlarında giderlerdi. Teyzemin kızı Serpil'in daha birkaç gün okulu olduğu için o enişteml birlikte vapurla İstanbul'a giderdi. Vapur yalının önünden geçerken biz rıhtıma çıkar, elimizi sallardık.

Yalının sahibi, hâli vakti yerinde, enişteмin daire arkadaşıydı. Alt katta iki oda ile bir mutfak vardı. Bu da bize yetiyordu. Odanın birinde onlar yatar, birinde de Serpil ablamla ben yatardım. Üst katlara çıkmak benim için yasaktı.Yalnız teyzem çıkar, yukarıda balkonda veya pencerenin önünde bırakılan çiçekleri sular, kanaryanın da yemini, suyunu tazelerdi.

Yalıya kedi sokulmazdı. Çünkü kanaryayı yiyebilirdi. Enişteм giderken sıkı sıkı tembih ederdi:

— Aman Necibe, kanaryanın yemini unutma. Kapıları, pencereyi kapat, kafesi öyle temizle, kaçıverirse hem hayvana yazık olur, hem de adamın yüzüne bakacak yüzümüz kalmaz.

Teyzem bazen beni de alırdı bu ikinci kata. Her sabah ve günün değişik saatlerinde uzun uzun öten kanaryanın kafesinin temizlenmesine bakardım. Teyzem yem kabını üfler, suluğunu bana yıkatır, bazen de kafesin tellerine bir elma dilimi iliştirir, bazen yemliğine yumurta sarısı koyardı.

O yıl tam sekiz yaşındaydım. Teyzem beni okula yollamıyordu. Çünki enişteмin aylığı azdı. Ancak kendi kızlarını okula yollamaya yetiyordu. Her bayramda da borçlanır, çok sıkıntı çekerlerdi.

Ben evde teyzeme yardım ederdim. Bazen canı sıkılır, hıncını benden alır:

— Gözü körolası, başımın belâsı neredesin? diye bağırırdı.

Ama yemekte olsun, yatarken olsun beni doyurmaya ve yattığım zaman üşümememe dikkat ederdi.

Benim bir sıkıntım da Serpil ablamdı. İki de bir beni hırpalar, canımı yakar, ama annesinden de dayak yerdi.

Teyzem ona bağırırdı:

— Sana şu öküzü ağlatma, hırpalama diyorum, ağlaması içme dokunur.

Anası olmayanlara öksüz derlermiş. Ben hem öksüz, hem de yetimdim. Annem beni doğururken ölmüş, babam da bir tren kazasında parçalanmıştı. Aile içinde bu kazayı her misafire anlatırlardı. Beni eniştem de severdi. Hemen her akşam yanına oturtur, tabağıma o yemek koyar, bazen en ucuz çikolatalardan alır, bana verirdi. Kendi kızı kıskanmasın diye de:

— O küçük, ne anası var, ne babası, derdi.

Bana böyle ayrı bir davranışta bulunduklarından Serpil beni kıskanıyor, canımı yakıyordu. Onun için teyzem mutfakta çalışırken beni yanında tutar, eğer rıhtıma çıkarsam ikide bir:

— Bilge! diye seslenirdi.

— Buradayım anne, derdim.

Annemi tanımadığım için teyzeme anne demeye alışmışım. Serpil buna da kızıyor, beni çimdikliyor:

— Kız, o senin annen değil, benim annem, diyordu. Senin annen öldü.

Teyzem bunu duysa kıyametleri koparırdı.

Teyzem canı sıkıldıkça benim için: Başımın derdi, derdi. Komşulara da benden söz ederken:

— Ne yaparsınız! Kardeşimin emaneti, diyordu. Bari babası belli bir iş güç sahibi olsaydı da bir maşı kalsaydı. Bu zamanda elin evlâdına bakmak kolay mı?

Fatih'teki evde çok sıkılıyordum. Teyzemin işi gücü vardı. Vakit geçiriyordu ama ben arkadaşsız, oyuncaksız kalıyordum. Sokağa bırakmazlardı beni. Bazen otomobil geçiyor, çocuklar benim canımı yakıyorlardı.

Yalıya bu üçüncü gidişimizdi.

Bitişik yalıda bir emekli general vardı. Ama o köyde herkes orası için "Paşanın Yalısı" derlerdi. O da güzel, bahçesi bakımlı bir yalı idi. Paşa yaz kış orada otururmuş. Kimi kimsesi yokmuş. Elli yaşlarında kadar bir erkek vardı. Ona Paşa, "Said" diye seslenirdi. Bir de bir ayağı aksayan, yürürken hep bir tarafına doğru çarpılan yaşlı kadın vardı. Onun da adı Dildade idi.

Emekli Paşa öğle vaktine kadar rıhtımdaki bir koltukta oturuyordu. Öğleden sonra bir aralık cadde tarafındaki bahçeye geçer, orada Said'in çiçekleri sulamasını seyrederdi.

Bu adamın yalnız oturması bize olağan gibi gelmiyordu. Yazlığa ve geziye gideceklerini haber vermek için Fatih'teki eve uğrayan yalının sahibi, enişteme anlatırken duymuştum.

— Paşa mı? demişti. Hiç evlâdı olmamış. İki defa evlenmiş, ilk eşi ölmüş, galiba akrabasından da kimse kalmamış. Yalnız emekli maaşına da kalmış değil. Yalıdan başka hem köyde hem de Kapalıçarşıda sıra dükkânları varmış. Bankadaki parası da caba.

Sıkıntı içinde yaşadığı için eniştem Paşa'ya karış biraz fazla güler yüzlüydü. Hemen her pazar onun yanına gider, beni de elimden tutup götürürdü. Konuşacak adam arayan Paşa da bu misafirlikten hoşlanır:

— Said, iki sandalye getir, derdi.

Enişte oturur, ben de otururdum. Daha sonra Dildade kalfa çay veya kahve getirir, bana da limonata yapardı. enişte çok saygılı davranır, rahatsız ettiği için özür dilerdi.

O sene de enişte benimle bitişik yalının rıhtımına geçmişti. Bana tembih ettiği için Paşa'nın elini öptüm. O da benim yüzümü ve çenemi okşadı. Enişte ortalığın hâlinden yana yakıla söz açtıktan sonra geçim sıkıntısından da bir şeyler anlattı, sanki bana duyurmaktan çekinir gibi sesini indirerek:

— Allah sizi inandırsın Paşa Hazretleri, dedi. Şu öksüz ve yetim kızcağıza istediğimiz gibi bakamadığımıza çok üzülüyoruz.

Bunun açıkça para istemek olduğunu ben önce anlamamıştım. Paşa çok saygılı, terbiyeli bir insandı. Biz o akşam yemek yerken Said Efendi rıhtım kapısına geldi. Bir zaraf verdi:

— Bunu Paşa Efendi gönderdi beyefendiye, dedi. Kusura bakmamalarını da rica ettiler.

Enişteyle Teyzem zarfı açıp da içinden beş yüz lira çıktığını görünce şaşırıp kalmışlardı. Zarfın içinde bir de küçük kâğıt vardı. Bunu Paşa: "Bilge kızımıza bir şeyler alınması ricasıyla" diye yazmıştı.

Bana bu paradan yalnız bir ayakkabı ile beyaz bir kurdele aldılar. O kadar çok eksikleri vardı ki... Daha sonra beyaz kurdeleyi Serpil ablam saçına bağlamaya başladı.

Paşa rıhtımda otururken ben de çıkıyordum. İki rıhtım arasında bir kayıkhane vardı. Ama Paşa rıhtımdan rıhtıma enli bir kalas uzattırmıştı. Bunun üzerinden onların tarafına geçmek çok kolay oluyordu.

Ben rıhtımda sek sek oynarken Paşa bazen bana sesleniyor:

Paşa, rıhtımdan rıhtıma bir kalas uzattırmıştı.

— Bilge, gel bakalım, diyordu.

Teyzeme gidip beni Paşa'nın çağırdığını söylüyordum. O da:

— Dikkat et, denize düşersin, kenara da gitme, diyordu.

Paşa beni akşam üstleri çağırıyordu. O saatlerde kahvaltı ediyordu. Kızarmış küçük bir dilim ekmeğin üzerine biraz tuzsuz beyaz peynir sürer, onu yer, üstüne de bir çay içerdi.

Artık her gün beni çağırması âdet olmuştu. Teyzem cebime bir de mendil koyar, ben kalasın üzerinden geçerken arkamdan bakardı.

Paşa da meraklı bir adamdı. Eğer arka bahçeye geçecekse Said Efendiyi yollar:

— Necibe Hanım'a haber ver, biz arka bahçeye geçiyoruz, merak etmesin, diye haber gönderirdi.

Dildade kalfa benim için de bir dilim ekmek kızartır, kaşar peyniri veya reçel getirir, bazen de erik, ya da armut gibi bir yemiş koyardı.

Haftada bir iki defa Paşa bana kâğıt para verir:

— Bunu kumbarna at, olur mu Bilge! derdi.

Ben elime almadığım için paraların değerini bilmiyordum. Teyzem parayı elimden alıyor ve saklıyacağını söylüyordu. Ama o akşam sofrada bir yemiş varsa, sesini yükseltip:

— Bunu Bilge'nin parasıyla aldım, diyordu.

Ben onların çektiği sıkıntıyı bilmiyordum. Sadece her istenilen şey alınmıyor, tatlı sık sık yapılmıyor, manavlarda satılan yemişler ancak ucuzladıktan sonra eve geliyordu. Bazen enişte elinde file ile pazar yerlerini dolaşır, en çok akşama doğru, artık dayanmayacak ve çürüyecek, taşımaya değmeyecek olan yemişleri alır, onları sevinerek eve getirirdi.

Bazen teyzem, şeftalilerin, kirazların veya kayısıların çürük yerlerini bıçakla ayıklar, sofraya öyle koyardı. Yiyecek, içecek hep hesaplıydı. Teyzem ancak pek giyilemiyecek hâle gelen kendi elbiselerinin sağlam kalmış yerlerinden önce kendi kızı Serpil'e, sonra da bana elbise dikerdi.

Enişte zayıf, yorgun bir adamdı. Odalarına çekildikleri zaman teyzemle hep para kavgası ederlerdi. Teyzem:

— Yok, yok, yok, diye bağırırdı. Canıma yetti artık. Ben de başımı alıp gideceğim.

Enişte de:

— Aman gidilcek yer varsa bana da haber ver, derdi. Ben de gideyim.

- 2 -

Aklım ermediği için ben sıkıntılardan pek anlamıyordum. Ama Serpil beni çok hırpalıyordu. Hiç bir şeyine elimi süremez, onun eskiden kalma bez bebekleriyle oynayamaz, kibrit kutularını, sigara kutularını, gazoz kapaklarını biriktiremezdim. Deniz kenarında renkli, damarlı bir çakıl taşı bulsam elimden alırdı. Hatta Paşa'nın yalısından dönerken beni karşılıyor, ceplerimi karıştırıyor, eğer para bulursa hemen alıyordu.

Teyzem de bunun farkına varmış ve Serpil'i birkaç defa haşlamıştı. Kız her zaman bana:

— Aptal diyordu, teyzene para verme. Bana ver, ben çikolata alırım yarısını sana veririm.

Ama ben yapamıyordum bunu. Yapamadığım için de Serpil nerede yalnız bulursa beni dövüyordu. Bazen canıma yeter, bağırırdım. O zaman teyzem yetişir ve beni kurtarırdı. Kızın, beni bağırmasın diye ağzımı tıkadığı da olurdu.

O okuldan dönecek diye korkardım. Hep teyzemin yanında, yakınlarında dolaşırdım. Karı koca Serpil'i, beni dövdüğü için çok azarlıyorlardı. Onlar böyle yaptıkça kızın da hıncı artıyordu.

Zayıf bacaklarımda, çıplak kollarımda çimdik ve dayak izlerini Paşa da görmüş, bana sormuştu. Canım çok yandığı bir gün hepsini anlattım. Hem ağladım, hem söyledim. Paşa beni okşayarak susturmaya çalıştı. daha sonra enişteni çağırdı, ne konuştuklarını bilmiyordum. Beni yanlarında istememişlerdi. daha sonra teyzem de Paşa'nın yanına gitti. Konuşma epeyce uzun sürdü.

Ertesi gün teyzem beni yanına çağırdı:

— Bilge, kızım,dedi. Bak biz çok sıkıntı çekiyoruz. Aç kaldığımız günler oluyor. Sen çocuksun, anlamazsın, ama düşün ki, seni okula bile yollıyamıyoruz. Ne üstünde var, ne başında. Paramız yetse elbette sana daha iyi bakarız, ama yok işte. Ben senin annen sayılırım. Senin iyiliğini isterim.

Teyzem böyle epeyce uzun bir konuşma yaptıktan sonra:

— Seni Paşa'nın yanına vermek istiyorum, dedi. O sana kendi torunu gibi bakacak, elbisler, ayakkabılar, istersen oyuncaklar alacak. En iyisi seni okula yollayacak. Bak bu köyde güzel bir de okul var. Ben sık sık gelir, seni görürüm.

Ben hiç düşünmeden:

— İstemem, dedim. Ben senden ayrılmam teyze anne.

Teyzem beni göğsünde sıktı:

— Bilgeciğim, dedi. Ben de senden ayrılmasını istemem ama bu ayrılığa senin iyiliğin için katlanıyorum. Bizimle birlikte oturup aç mı kalacaksın böyle sokak kızları gibi yırtık pırtık elbise ile mi dolaşacaksın?

— Ziyanı yok teyze.

Ama Serpil ablamın beni o gün yeniden dövmesi, teyzemle beraber oturma isteğimi hemen kırmıştı.

Öte yandan Paşa da benim başımı okşuyor, beni yanına oturtuyor:

— Bilge, diyordu. Bak ben yalnız kalmış, ihtiyar, kimsesiz bir adamım. Said de, Dildade de hep yabancı. İstiyorum ki, sen benim kızım olasın. Geceleri odamda korktuğum zaman sana sesleneyim. Sen bana "Paşa dede, korkma, ben uyumuyorum" diyesin. İstersem bir bardak su veresin.

Ben dinliyordum, o anlatıyordu:

— Benim odamın yanındaki küçük odada yatarsın. Ayrı, güzel ve süslü bir karyolan, elbiselerini koyacak bir dolabın,

sonra okul derslerine çalışmak için bir masan, dolapların olur. Sana küçük bir radyo da alırız. Sen saat de ister misin?

Teyzemin, Paşa'nın evine gitmem için beni kandırmaya çalışması, Serpil'in beni hırpalaması, öte yandan Paşa'nın hep yumuşak ve tatlı konuşması beni yavaş yavaş Teyzemin evinden uzaklaştırıyordu. Bir taraf beni itiyor, öte taraf çekiyordu.

Birkaç gün, iki yalı arasında gidip gelmeler oldu. Bazen beni Paşa'nın yalısında yemeğe yolladılar. Orada çeşitli ve çok lezzetli yemekler yedim. Yemişler, tatlılar çok boldu. Ama teyzemin evinde her şey hesaplı yendiğinden, ben yemeye korkuyordum.

Yan yana olan iki yalı arasında büyük bir başkalık vardı. Birisinde paradan yiyeceğe kadar her şey boldu. Ötekinde bir tek zeytinin bile hesabı yapılırdı. Bazen teyzem tabaklarımıza üçer, dörder zeytin koyardı. Bir de bakardı ki, benim zeytinlerim eksilmiş.

— Bilge, ne çabuk yedin! derdi.

Ben de:

— Teyze anne, ben daha yemedim, derdim.

— Peki, hani zeytinlerin. Çekirdekleri de yok.

Ama Serpil'in tabağındaki zeytinlerin arttığını görünce işi anlardı. Kız benim tabağımdakileri alıyordu.

Teyzemin evinde bazen:

— Yeter artık, yeme, doydun, derlerdi.

Paşa'nın evinde:

— Yesene, ne boğazsız şeysin, haydi ye, diyorlardı.

Son zamanlarda günlerim hep Paşa'nın yalısında geçmeye başladı. O zaman Paşa'nın kimlerle ilgili olduğunu, daha doğrusu Paşa'nın varlıklarından yararlanmak için kimlerin

onun yüzüne güldüklerini gördüm.

Sekiz yaşında olduğum için artık söylenenleri anlıyor, insanların davranış ve sözlerinden anlam çıkartıyordum.

Fatoş adında yirmi yaşlarında kadar, esmer, simsiyah saçlı, karagözlü bir kız vardı. O hemen hergün Paşa'ya geliyor, yanında oturuyor, uzun uzun bir şeyler anlatıyordu.

Beni Paşa'nın yanında görünce sordu:

— Bu kız kimin nesi?

Paşa:

— Komşumun, dedi. Ben yanıma almak istiyorum.

— Yanınıza mı? Ne münasebet?

— Ne demek o? Yanıma birisini alsam senden izin mi istiyeceğim?

— Yok, hani evinizde kadın yok demek istiyorum. Elâlemin çocuğuna nasıl bakarsınız?

— Benden başka yalıda kimse yok mu?

— Var ama, bir kere o Dildade kalfa çocuk sevmez. Zaten yalının işlerinden usanmış. Said Efendi yaşlı bir adam. Özellikle erkek.

— Fatoş sen benim evimin hâlini araştırmaktan vazgeç.

— Canım ne isterseniz yaparsınız, bana ne?

Ama hemen o pazar eniştemde yalıdayken misafir gibi gelmiş hemen bu konuyu açmıştı:

— Hanım teyze, siz aklı başında, terbiyeli insanlarsınız. Paşa gibi bir ihtiyara Bilge'yi nasıl vereceksiniz?

Teyzem konuştu:

— Fatoş Hanım, Paşa gibi bir ihtiyara, demekten maksadınız nedir? Fena bir adam mı?

— Ben sizinle açıkça konuşamam hanım teyze. Kızcağıza yazık olacağını size söylemekle yetineceğim.

— Peki, bir iyilik etmek istiyorsanız açık konuşunuz.

— Ben bir kızım teyzeciğim. Böyle şeyleri konuşamam. Unutmayınız ki, Paşa dürüst bir insan olsaydı şimdiye kadar evlenirdi. Eşlerinden ilki ölmüş, ikincisi de canına yeterek ayrılmış.

— Her ne hâl ise, bizi ilgilendirmez. Ama siz Paşa'nın çok dürüst bir insan olduğuna inanmadığınız hâlde neden hergün kendisini ziyarete geliyorsunuz?

Fatoş epeyce bozulmuştu, ama hemen toparlandı:

— Ben aklı başında, yetişmiş bir kızım, dedi. Kendimi korumasını bilirim.

Enişte alay eder gibi:

— Biz iki yıldan beri sizin Paşaya hemen her gün uğradığınızı görüyoruz. Kötü bir insanla ahbaplık etmek de insana söz getirebilir. Ama siz de kendinizi sakınınız, dedi.

Fatoş epeyce bozularak:

— Babam yerinde adam, dedi.

Enişte de:

— Bilgenin de dedesi yerinde adam, dedi.

Fatoş gittikten sonra:

— Bu kız nedense Bilge'nin Paşa'nın yanında kalmasını istemiyor, dedi.

Bazen Said Efendi yalıda iyi bir yemek piştiği zaman:

— Paşa efendim çocuklar için gönderdi, kabul etmenizi rica eder, diyordu. Bu gelen yemeği küçüklerden çok büyükler yiyorlardı. Enişte, Said Efendi yine böyle geldiği zaman ayak üstü sordu:

— Bu Fatoş Hanım kimdir? Said Efendi.

Adam şöyle anlattı:

— Kıyafetine bakarsanız zengin kızı sanırsınız. Hâlbuki fakir bir balıkçının kızıdır. Paşa Efendime hergün gelir, kendisine acındırır, bir miktar para çarpmadan ayrılmaz. Affedersiniz, Dildade kalfaya da, bendenize de fikrini açıkladı. İstiyor ki, Paşa kendisiyle evlensin.

Enişte pek şaşırmıştı:

— Aralarında korkunç yaş farkı var.

Said Efendi:

— Paşam yetmiş yaşındadır, dedi. Ama bu kız kendisini bir kabul ettirirse Paşa'nın bütün gelirini ele geçirecek, sonra da dolgun bir emekli maaşını kendisine bağlatacaktır. Ama Paşam zeki bir insandır.

İnsanların gizli düşüncelerle ve kendi çıkarlarına bir şeyler yapmak isteyeceklerini anlıyordum. Serpil'de beni kandırmak için beni çok sever görünür, sonra canımı yakar veya elimdekini alırdı.

İnsan küçük yaşta da olsa iyiyi, kötüyü biraz anlıyor.

- 3 -

Bazı gece Paşa'nın yalısında kalıyordum. Orada radyo vardı, televizyon vardı, telefon vardı. Buzdolabı gibi benim yüzünü ilk defa gördüğüm eşya Paşa'nın yalısındaydı.

Bir gece akşamdan gelmiş, Paşa'nın yalısından kalmıştım. Ertesi sabah bizim kaldığımız yalıda başka insanların dolaştığını gördüm. Yalının sahipleri gece gelmiş, Teyzemle Enişte de Serpil'i alarak çıkıp gitmişlerdi.

Teyzemi de Enişteni de çok severdim. Onlardan ayrılmak bana çok zor geldi. Ağlamaya başladım. Said Efendi beni

Said Efendi Küçük Hanımı zaman zaman sandalla gezdirirdi.

avutmak için sandalla rıhtımın önünde gezdirdi. Bana bahçeyi sulattı. Arka bahçedeki havuza su doldurduk, tahtadan yaptığımız kayıkları bir değnekle yüzdürdük.

İlk günlerde zaman zaman ağladım. Ne de olsa çocuktum, ufak tefek şeylerle avunuyordum. Paşa da, Said Efendi de beni çok seviyorlardı. Yalnız Fatoş hergün geliyor, bana beni kıracak şeyler söylüyordu. Dildade kalfa da beni istemiyordu.

Bir gün hiç unutmam, Fatoş da evdeydi. Su içmek için girmiştim. Dildade kalfa içeriye girdiğim için bana bağırdı. Korkudan titredim, elimdeki bardak düşüp kırıldı. Bunun üzerine kalfa ellerime vurmaya başladı.

Bahçeyi sulayan Said Efendi benim dövüldüğümü görmüş. Üstelik kalfa ağlarsam, şikâyet edersem beni denize

atacağını söylüyordu. İçim katılmıştı.

Said Efendi yalıya girip beni aldı, Paşa'nın yanına götürdü. Ona olup bitenleri anlattı. Kalfa:

— Bardağı kırdı, bir daha yapmasın diye ben de ellerine vurdum, diyordu.

Ben Paşa'nın ilk defa kızdığını gördüm.

— Topla bohçanı, defol git, dedi.

Fatoş bile şaşırmıştı. Ağzını açacak oldu, Paşa:

— Sen karışma, dedi. Bir daha sokmam seni yalıya!

Kalfa ağlıyordu.

— Elin yumurcağı için bunca yıllık emektar hizmetçinizi kovuyorsunuz. Allah razı olmaz buna dedi.

Paşa öfkeyle haykırdı:

— Kaz kafalı karı. Elin yumurcağı dediğin bu kızcağız benim evlâdım olacak, o zamana kadar seni kovmazsam ona hizmet edeceksin. Kuş beyinli kendini haklı görüyorsun, bu yaşa geldin daha adam olmadın, yıkıl karşımdan.

O gün Paşa kendisine de çatar diye Fatoş savuşup gitmişti. Dildade kalfa evin içinde korka korka dolaştı. Said Efendi sofraya hizmet etti, hatta kahveyi bile o pişirdi.

Ertesi gün Paşa Said Efendi ile haber yolladı. Epeyce genç bir hanım yalıya geldi. Paşa beni göstererek:

Öğretmen hanım, dedi. Bu kızcağız burada kalacak. Benim evlâdım olacak. Bugüne kadar okula yollamamışlar. Birkaç güne kadar okullar açılacak. Sizden rica ederim. Bilge'ye okul için her ne lâzımsa alınız. Giyinsin kuşansın, siz de benim hediyem olarak kendinize bir şeyler alınız.

Öğretmen:

— Paşa amcacığım, dedi. Hediyeye ne lüzum var, ben öğ-

retmenim, Bilge'ye de öğretmenlik, ablalık etmek benim görevimdir.

Suna öğretmen bir gün beni alıp İstanbul'a götürdü. İç çamaşırımdan mendilime, paltoma kadar her şeyi aldı. Ayrıca çanta, defter, kalem, önlük, yaka, kurdele gibi okul için gerekli olanları da aldı. Bunları bir bir kâğıda yazmıştı. Paranın üst tarafını da uzatıyordu. Paşa:

— Bana bak kızım, dedi. Ben sana kendine de bir şey al, dedim. İnsan ihtiyar bir adamın hatırını kırmamalı.

Suna öğretmen biraz utandı. Birkaç gün sonra arkasında yeni bir elbise ile geldi, Paşa'nın elini öptü.

Fatoş, kendisi dururken bu işlerin Suna öğretmene yaptırılmasına çok kızdı, ama Paşa onu azarladı:

— Sana elini veren kolunu alamaz, dedi. Benim işime burnunu sokma.

Fatoş sözde darıldı, ama dargınlığı bir hafta sürmedi. Hep yalının arkasındaki yoldan geçiyordu.

Okullar açıldı, Suna öğretmen bir sabah beni alıp okula götürdü. Ben de öğrenci oldum. Daha sora Said Efendi beni okula götürmeye, akşamları da gelip almaya başladı.

Dildade kalfanın bir adı Zehra idi. Paşa çoğu zaman onu Zehra diye çağırıyordu. Bir akşam yemeğini yedikten sonra Said Efendi ile Zehra'nın yemek yerken şöyle konuştuklarını duydum:

— Şu piç kurusunu gördükçe yılan görmüş gibi oluyorum.

— Bana bak Zehra. Paşa istemiş, dilemiş, bu öksüz ve yetim kızı kendisine evlât edinmeye kalkmış. Sana ne oluyor? Bir damla çocuğun ne zahmeti olacak? Sen Allah'dan korkmuyor musun? Paşa'nın kulağına giderse seni bir saat tutmaz yalıda.

Fakat kadın inatçı ve çok cahildi. Bir akşam okuldan dönüşte Paşa bana:

— Haydi Bilge, dedi. Biraz kahvaltı et de, gel benim yanıma.

Yemek odasına gittim.

— Zehra teyze, bana kahvaltı verir misin? dedim.

— Bana bak, tok evin aç kedisi, dedi. Şurada akşama iki saat kaldı. Patladın mı? Sabret azıcık. Allah doyursun seni.

Ben dönüp gidiyordum ki, yemek odasının dışında Paşa ile karşılaştım.

İçeriye girdi:

— Sen adam olmayacaksın Zehra, dedi. Haydi, çabuk, topla bohçanı, git.

Dildade kalfa ağlaya, ağlaya, gitti. Meğer bitişikteki yalıya gitmiş. Hamdi Bey'e yanıp yakılmış. Hamdi Bey o akşam Paşa'ya geldi. Fakat Paşa çok sert bir adam oluverdi:

— Bunca senedir kapımda çalıştırdığım, barındırdığım bu aptal karı benim işlerime karışıyor. Bir damla çocukla uğraşıyor. Siz acıyorsanız alınız, bir daha bu yalıya ayak basmayacaktır.

Daha sonra ne oldu bilmiyorum. Fakat kalfayı Hamdi Beyin yalısında da görmedim.

Bir akşam, eve dönüşümde evde hizmet eden bir başka kadın gördüm. Orta yaşlı, Cemile adında bir kadındı. Yemek işlerine o bakacaktı. Bir de daha genç bir hizmetçi geldi. Onun da adı Dilberdi.

Paşa ikisine birden tembih etti:

— Bilge benim kızımdır. Ona hepiniz "Küçük Hanım" diyeceksiniz. Onun her dediğini yapacaksınız. Bir şeye ihtiyacınız olursa ondan istiyeceksiniz. Aylıklarınızı da o verecek.

Dildade kalfayı Paşa evden kovmuştu.

Sekiz yaşında bir kıza böyle ağır işler vermekle, Paşa beni çevremdekilere saydırmak istiyordu.

Yavaş yavaş havalar bozdu, sonbahar, arkasından kış geldi. Ben yalıda çok rahattım. Fatih'te, teyzemin evinde bir

saç soba yanar, hepimiz onun çevresinde toplanır, kat kat giyinerek ısınmaya çalışırdık.

Onlar neden bu kadar yoksuldular? Bunu bir türlü anlayamadım. Ama enîştemin maaşının çok az olduğunu işitiyordum. O bu yokluğun içine kendisini bırakmıştı. Dairede de iyi çalışmadığı için kayıt memuru olup kalmıştı. Onun arkadaşları şef olmuş, müdür olmuşlardı. Çalışmayan bir insan elbette sıkıntı çeker ve ailesine de sıkıntı çektirirdi.

Zaman zaman onların evinde çektiğimiz açlıkları, üşüdüklerimizi, yatınca ısınmak için birbirimize sokuldukarımızı hatırlıyorum. Beni hiç sevmeyen Serpil, kış geceleri beni yatağına çağırırdı. Birbirimize sokularak öyle ısınırdık.

Hele yemekler, her akşam yenen aynı yemek unutulacak şey değildi. Çorba, fasulye, kıymalı patates, bulgur pilâvı. İşte bunlar en çok yediğimiz yemeklerdi. Ekmekler bile pay edilirdi.

Bir akşam ayrıca ısıtılan yemek odasında yemek yiyorduk. Paşa her şeyi yemezdi. Zaten sofraya bir o oturuyordu, bir de ben. O et suyu ile karışık patates püresi, muhallebi, haşlama sebze filân yerdi. Benim için pirzola pişirttiriyordu. Pişen yemekler hizmetçilere ve Said Efendiye yarıyordu. Ben tabağıma konan dört kemik pirzolayı görünce içimde bir sızı duymuştum. Paşa benim hâlime bakıyormuş:

— Bilge, ne oldu kızım? dedi.

— Hiç Paşa dede, dedim.

— Neye durdun öyle?

— Şey.. Hiç.

— Aklına ne geldiyse söyle Bilge? Söylemezsen küserim sana.

— Şey Paşa dede, dedim. Aklıma teyzem geldi. Onların evindeyken doğru dürüst bir yemek pişmezdi. Şimdi teyzem burada olsaydı, bu pirzolaların hepsini ona verseydim.

Paşa elini yemekten çekip alnına götürdü. Bir şey isterler diye ayakta bekleyen Cemile Hanımla Dilber bize bakıyorlardı. Yalnız Said Efendi böyle yemek yenirken bir iskemlede otururdu. Paşa ona ara sıra bir şeyler sorardı.

Neden sonra Paşa:

— Said, dedi. Rica ederim, yarın İstanbul'a geç, Saip Beylere yarım bir koyun alıp götür. Bir sıkıntıları varsa sor. Eti Bilge yolladı de, dedi.

Said Efendi:

— Baş üstüne efendim, dedi.

Akşam yemeklerinden sonra Paşa dedenin kahvesini ben pişiriyordum. Zaten teyzemle beraber otururken bazı işler görürdüm. Paşa yatarken de bir bardak ıhlamur içerdi. Bu ıhlamur kaynarken içine ya bir diş karanfil veya tarçın kabuğu atılıyordu.

İki hizmetçi varken bu işi ben görüyordum. Kahveden sonra Paşa bana derslerimi soruyordu. Ben onun yanında çalışır, derslerimi hazırlardım. Bu iş bitince Paşa televizyonu açar ve çoğu zaman:

— Said, sen de gel, seyret, derdi.

Paşa işler iyi gittiği ve kimse bir suç işlemediği sürece çok iyi bir insandı. O kadar yumuşak başlıydı ki, kızdığı zaman en ağır işler yapacağına kimse inanmazdı.

Paşa çok erken kalkardı. Kahvaltı masasında o sütlü kahvesini veya çayını içerken ben de rafadan yumurtayı, kızarmış ekmekle tereyağını, reçeli filân yerdim. Cemile Hanım ayakta beklerken bir aralık:

— Küçük hanım bugün ne pişirelim? diye sorardı.

Paşa böyle istiyordu. Bende çoğu zaman evvelden düşündüğüm için hemen cevap verirdim:

— Ahçıbaşı, dedemin sütlü püresini, yeşil salatasını, hoşafını unutmayın. Öğleyin iki cızbız, akşama da et suyuna sebze çorbası. Bize gelince, ufak soğanlar bulunursa soğanlı yahni, kaşar peynirli makarna yapınız. Eğer bir canınızın istediği varsa pişiriniz.

Cemile Hanım:

— Baş üstüne küçük hanım, derdi.

Yemekten kalkarken ben:

— Ahçıbaşı, elinize sağlık, çok iyi olmuş yemekleriniz, diyordum.

Cemile Hanım da:

— Afiyet olsun efendim, diyordu.

Bu Cemile Hanım çok iyi bir kadındı. Kocası ölmüş, bir türlü maaş bağlanmamış, o yüzden de adres bırakarak Paşa'nın hizmetine girmişti.

İlkbahara Doğru Cemile Hanım Paşa'dan izin istedi. Kocasından maaş bağlanmıştı. Zaten görgülü bir aile kadını idi. Ayrılırken bana da "Allah'a ısmarladık küçük hanım," dedi. Ben onun elini ve yüzünü öptüm.

Paşa bu sefer Said Efendiye bir erkek ahçı bulmasını söyledi. Said Efendi bir gün bir arap erkekle geldi. Ben ilk defa bir arabı bu kadar yakından görüyordum. Bu adamın adı Beşir'di.

Paşa onu bir defalık karşısında bir koltuğa oturttu. Nerelerde çalıştığını sordu. Beşir Efendi:

— Hep zengin ve hatırlı ailelerin yanında çalıştım Paşa hazretleri, dedi. Fakat düşmez kalkmaz bir Allah. Çoğunun durumu bozuldu. Son çalıştığım yer bir büyük oteldi. Lokantası ve gazinosu vardı. Fakat hemen bütün gece için sıcak meze ve içki istiyorlardı. Bu yüzden pek fazla yoruluyordum. Bendeniz kibar aileler içinde çalışmaya alışmışım.

Paşa:

— Peki ahçıbaşı, dedi. Birbirimizden memnun kalacağımızı umarım. Yemek listesini bu Küçük hanımdan alacaksınız. O size gerekli direktifi verir. Said Efendi size odanızı göstersin. Bütün ihtiyaçlarınız için Küçük hanıma müracaat ediniz.

Beşir Efendi çok sakin, çok sevimli ve yumuşak başlı bir insandı.

Said Efendi ona öğretmişti. Artık Cemile Hanım'ın yerine Beşir Efendi kahvaltı sırasında bana soruyordu:

— Ne yemek emrediyorsunuz Küçük hanım?

Ben de düşünüyor ve:

— Öğle için Paşa dedemizin sebze çorbasını unutmayınız. Mümkünse bol limonlu bir balık buğlaması yapınız, biraz makarna ile elma hoşafı yiyebilirler. Akşama biraz yoğurt, reçel ve iki cızbız. Bize gelince, patetesli et, fırında makarna, sütlü bir tatlı, ve salata. Eğer canı bir şey isteyen varsa çekinmesin.

Beşir Efendi:

— Baş üstüne Küçük hanım, diyordu.

Beşir Efendinin yaşı belli değildi. Sakalları ve bıyıkları çok seyrekti. Ama yine her sabah dikkatle traş oluyor ve odasından çıkmadan önce kravatını bağlıyor ve beyaz ceketini giyiyordu.

Beşir Efendi bembeyaz gömleği, ceketi ve tertemiz kıyafetiyle çok sevimli bir insandı. Paşa da ondan çok memnundu.

Bazen öğle yemeklerine Fatoş da geliyordu. Pazara rastlarsa ben de bulunuyordum. Benim hizmetçilere emir vermeme dudağını büküyor, alay eder gibi tavırlar takınıyordu. Ama bütün bunlar onun kendi ahlâksızlığını göstermek-

ten başka bir işe yaramıyordu. Ben yine:

— Yemekler çok güzel olmuş ahçıbaşı, diyordum, ellerinize sağlık.

- 4 -

O kışı Paşa'nın yalısında geçirmiştim. Yazın başlangıcında Said Efendi ve Paşa dede ile bir otomobile binerek İstanbul'da bir avukatın yazıhanesine, oradan da mahkemeye gittik. Aylardan sonra teyzemi ilk defa orada gördüm. Boynuna sarıldım. Beni öptü, okşadı:

— Bilgeciğim, dedi. Sen Paşa dedenin yanına yerleşince biz azıcık gözümüzü açtık. Ben her ay bu avukat İrfan Bey'in yazıhanesine geliyorum, bana tam beş yüz lira para veriyor. Paşa çok iyi bir insan. Aman kızım sen ondan ayrılma. Ben gelir, seni yoklarım.

Ben "Manevî Evlât" ne demek, bilmezdim. O gün mahkemede Paşa beni manevî evlât olarak aldı. Teyzemde beni en yakın akrabam olarak Paşa'ya bıraktı. Hattâ mahkemede ağladı. Hakikaten kadıncağız bana elinden geldiği kadar iyi bakmış ve korumuştu. Kendi yiyecek payından bile saklar, bana verirdi. Canı çok sıkıldığı, canına yettiğim zaman bana da ağır sözler söylerdi ama bu sözler içinden gelmezdi. Ben bir köşeye çekilip boynumu büküp kendimi kimsesiz sayınca hemen yanıma gelir, hiçbir şey söylemese bile göğsüne bastırıp sıkar, saçlarımı karıştırırdı.

Bir kahve içme bahanesiyle yine hep beraber avukatın yazıhanesine gittik. Server Paşa orada kahve içerken:

— İrfan Bey, dedi. Bilge artık benim manevî evlâdımdır. Benim bir tek vârisim odur. Bu arada teyzesi Necibe Hanımın da yeğeni üzerindeki hakkını muhafaza ettiğini unutmayalım. Kendisine her ay yine beş yüz lira veriniz. Ayrıca

bu ay için, bugünkü zahmetlerine karşılık bir bin lira daha veriniz. Ortalığın hâli malûm.

Teyzem çok sıkıldı, kızardı. Paşa:

— Necibe Hanım, dedi. Bilge'yi elinizden almıyorum. Her zaman sizin de kızınızdır. Her zaman bekleriz.

Teyzem hem ağlıyor, hem de seviniyordu. Paşa bana:

— Bilge, dedi. Bu avukat Bey senin bütün işlerini görür. Ben ölünce de her iş için kendisine danışırsın.

Teyzem işaret etti, ben de Paşa'nın hem elini, hem de yüzünü öptüm, teyzemin ezberlettiği sözleri söyledim:

— Paşa dede, size öz torununuz kadar hayırlı olmaya çalışacağım.

O gün öylece işimiz bitti. Paşa beni büyük bir mağazaya götürdü, oradan bana güzel bir saat aldı. Said Efendi ile birlikte yalıya döndük.

Paşa, Suna öğretmene rica etmiş, beni ikinci sınıftan okula başlattırmıştı. Onun için okuyup yazma ve hesap derslerine bütün yıl çok çalışmıştım. Suna öğretmen pazar günleri hep bize gelmiş, yemeklerde de kalmış. Beni hiç sıkmadan, ama kolaylıkla bana ikinci sınıfın derslerini öğretmişti.

İşte ders yılı sonuna gelmiştik. Karnemde notlarım çok iyi idi. Bir daha yıla üçüncü sınıfa gidecektim.

Suna öğretmen çok iyi bir hanımdı. Bir gün bana ders yaparken sormuştu:

— Fatoş Hanım senin annen olacakmış öyle mi?

Şaşırdım.

— Ben bilmiyorum öğretmenim, dedim.

— Ama o buraya her zaman geliyor.

— Ben pazar günleri görüyorum. Ben okuldayken geli-

yorsa nereden göreyim?

— Doğru söyledin Bilge. Peki pazar günleri yukarıya çıkıyor mu?

— Evet.

— Paşa deden de yukarıda mı bulunuyor?

— Evet.

— Çok kalıyorlar mı yukarıda?

— Bazen kalıyorlar.

— Onlar yukarıdayken sen hiç çıktın mı?

— Bir gün odamdan mendil almak için çıktım. Fatoş ablanın Paşa dedenin odasında güldüğünü işittim.

— Bu Fatoş Hanım'ın pek iyi bir kız olmadığını biliyor musun?

— Biliyorum öğretmenim. Said Efendi de onu hiç sevmez.

Server Paşa beni evlât edindikten sonra, iki gün geçmişti. Fatoş abla yine bize geldi. Beni görür görmez:

— Muradına erdin mi piç kurusu, diye bağırdı. Bir gün senin gırtlağını sıkıvereyim de gör.

Ben ona ne yapmıştım? Korkudan etrafıma bakınırken Said Efendiyi gördüm. Beni elimden tutarak Paşa'nın yanına götürdü. Ve onun bana söylediklerini hiç bir kelimesini saklamadan Paşa'ya anlattı. Bu sırada Paşa'nın yanına Fatoş abla da girmişti. Paşa:

— Said, dedi. Bu nankör karıyı bir daha sokma bu yalıya.

Fatoş abla o gün edepsizlenerek, bağırıp çağırarak çekilip gitti. Daha sonra öğretmenim bize geldiği zaman anlattı:

— Bu Fatoş Hanım dedeni kandırmak, onunla evlenmek

istiyordu. Aralarında tam elli yıl yaş farkı var. Tabiî Paşa'yı beğendiği için değil, onun paralarına konmak için istiyordu. Sen kendini bu kızdan sakın. Hiç iyi bir insan değil.

Fatoş bize bir daha gelmedi.

Mayıs ayının başında bizim okul tatil oldu. Ben de artık üçüncü sınıf öğrencisiydim. Paşa dedem artık bana yalının içinde görevler de vermişti. Küçük bir odada içinde para ve değerli eşyanın bulunduğu bir kasa ve yine orada bir iki tane hesap defteri ve sıralar vardı. Dedem Said Efendiye söyledi, o da bana o zamana kadar alınıp verileni yazdıkları büyük defteri ve gündeye kullanılan küçük defteri gösterdi. Artık bu hesaplara ben de bakacaktım.

Zaten sanki büyük bir hanımmışım gibi Said Efendiye kadar herkes yapacağı bir işi, bir isteği bana danışıyordu. Dedeme söylerlerse o hemen:

— Bir kere küçük hanıma söyleyiniz, diyordu.

Yalıdakilerin hiçbiri bana danıştıkları için can sıkıntısına düşmüyorlardı. Çünkü Paşa bana görevler verirken onlara da söylemişti:

— Bilge akıllı bir kızdır. Ben ölünce yalnız kalacak. Hepiniz ona hizmet edeceksiniz. Sakın küçümsemeyiniz. onun yetişmesi gereklidir.

Bir gün Beşir Efendi kahvaltıya indiğim sırada, Dedemin gelmesini beklerken bana:

— Küçük hanım, dedi. Sizden bir ricam var.

— Buyurun ahçıbaşı, dedim.

— Küçük hanım yalıdaki işim ağır değil, birçok saat oturuyorum. Yürümek ihtiyacını duyuyorum. Sabahları, kahvaltıdan önce köydeki bostanlara kadar gitmeme izin verir misiniz?

— Elbette ahçıbaşı, dedim.

— Bostanlara kadar gitmişken bazı sebzeleri, meyve ve eti bendeniz alırsam daha iyilerini seçeceğimi zannediyorum.

— Çok doğru ahçıbaşı. Siz işinizi bitirdikten sonra her istediğiniz saatte yalıdan çıkabilirsiniz.

— Çok iyisiniz Küçük hanım, teşekkür ederim.

Yemek odasına giren Paşa dedem bana ne konuştuğumuzu sordu.

— Ahçıbaşı hareketsiz kaldığı için dizleri ağrıyormuş, dedim. Sabahları kahvaltıdan önce bostanlara kadar yürümek istiyor. Bu sırada bazı sebze, meyve ve eti de kendisi almak istiyor. Bende uygun buldum.

Paşa dedem konuşmamdan çok hoşlanıyordu.

Bir gün bende çok erken kalktım. Paşa dedemin odasına uğradım. Beşir Efendi ile bostanlara gitmek için izin istedim. Beşir Efendi eline bir file aldı. Beraber yalı boyundan çarşıya gittik. Oradan bağ yoluna doğru sapıp bostanlara gittik. Bostanların güneş kızmadan sulandığı bu saat çok güzeldi. Dolmalık biber, salatalık, çalı fasulyesi, sivri biber, nane, maydanoz gibi birçok sebze aldık.

Kasap dükkânına girdik. Ahçıbaşı etlere bakar bakmaz:

— Şu kıvırcıktan bir kol ile pirzolalık kesin, dedi.

Bana da sordu:

— Küçük hanım, başka bir emriniz var mı?

— Mutfak için lâzım olanı siz daha iyi bilirsiniz ahçıbaşı, dedim. Yalnız Paşa dedem için bir beyin alsanız belki öğleyin yer.

— Baş üstüne Küçük hanım:

Kasa garip garip bakarak:

— Siz nerede oturuyorsunuz Küçük hanm, dedi.

— Ben Server Paşa'nın kızıyım, dedim.

— Şu Said Efendi'nin çalıştığı yalıda mısınız?

— Evet.

— Sizleri hiç görmemiştim de? Her hâlde Paşa'nın manevî evlâdı siz olacaksınız?

Etleri de aldık, yalıya döndük.

Haftada bir iki defa ben de erken kalkarak Beşir Efendi ile beraber bostanlara kadar yürümeye başladım.

Evin içinde kurulmuş bir düzen vardı. Herkes görevini biliyordu. Bir gün Paşa telefonla avukat İrfan Bey'i aradı.

— Ya Fransız veya Macar olsun, dedi. Ben Almanları, İngilizleri pek sevmem. Yüzüne bakılır gibi bir şey. Bilge'ye piyano dersi verecek. Tabiî yalıya gelmesi lâzım.

Aradan iki hafta kadar geçti. Bir gün hayli güzel bir macar genç kadın geldi. Pek az Türkçe biliyordu. Paşa beni gösterdi. Fransızca konuştular. Hilda adındaki bu genç kadın İstanbul'da bulunan bir akrabasının yanına gezmek için gelmiş. Türkiye'den çok hoşlanmış. İş bulursa kalacakmış. Bunun için de resmî bazı işlemlerin yapılması gerekiyormuş.

Bir hafta sonra Said Efendi yalıya bir piyano getirdi. Onu yukarı kattaki salona koydular. Ertesi gün de Hilda Hanım gelerek bana ilk dersi verdi.

Hep Fransızca konuşuyor bana aynı zamanda bu dili de öğretiyordu.

Yalıda çok boş kaldığım için bu iki derse de isteyerek başlamıştım. Günde iki saat kadar piyanoya çalışıyordum.

Temmuz sıcakları başladığı sırada Madam Hilda Paşa dedemin teklifi ile gece kalmaya razı oldu. Yalının ahengine o da uyuyordu.

Sabahleyin ahçıbaşının yemek için benden direktif alma-

sına şaşmıştı. Ben söylüyordum, Beşir Efendi not defterine yazıyordu. Ben madam Hilda'ya da ayrıca bir yemek isteyip istemediğini sordum. İyi Türkçe bilmediği için pek anlamamıştı. Paşa gülerek kendisine izahat verdi. Madam Hilda bana teşekkür etti ve yalıdaki yemeklerin çok çeşitli ve lezzetli olduğunu, ahçıbaşının yemek işlerini çok iyi bildiğini söyledi.

Boğazın Anadolu kıyısında, koskoca bir yalıda yalnız yaşayan Paşa'nın yabancı dil bilmesine ben şaşmıştım. Bir gün Said Efendiye sordum. O bana anlattı:

— Küçük hanım, bendeniz Paşa efendimin binbaşılığı sırasında kendisine emir eri olarak gelmiştim. Köyümde kimsem yoktu. Bir çıktım, bir daha dönmedim. Askerliğim bitince Paşa'mın yanında, evinde kaldım. Beraber birçok şehir gezdik. Hattâ yabancı memleketlere ateşe olarak giderken beni de götürdü. Bendeniz de bu yüzden Fransızca, biraz da İngilizce öğrendim. Bir aralık evlenmiştim. Eşim vefat etti. Tekrar evlenmedim.

Said Efendi içini çektikten sonra devam etti:

— Paşa'nın ilk hanımı çok iyi bir kadındı. O vefat etti. Paşa tekrar evlendi, ama bu eşi pek kıskançtı. Kimseyi istemezdi. Bu yüzden ayrıldılar. Masraf defterinde gördüğünüz Saime Hanım işte bu ikinci eştir. Paşa ona yardım olsun diye ayda beş yüz lira verir.

Paşa beni evlât edindiği zaman tam yetmiş yaşındaydı. Beli bükülmemiş, göbeklenmemiş bir erkekti. Her sabah bir yere gidecek veya misafir karşılayacak gibi tıraş olur, haftada iki defa sıcak sularla yıkanır, yemeklerini hep aynı saatte yerdi.

Paşa'nın kıyafeti çok temizdi. Yazın krem rengi veya beyaz bir pantolon, beyaz bir gömlek giyiyor, kollarını gençler

gibi bileklerinin üstüne katlıyor, gömleğinde hiçbir buruşuk görünmüyordu.

Server Paşa pek az sigara içiyordu.

Damar sertliğini önlemek için yağda kızarmışları, yağlı yemekleri ve hamur işlerini pek yemezdi. Yaz, kış ıhlamuru yatarken içerdi. Odasını kışın da havalandırır, sobalı ve sıcak odada yatmazdı.

Kışlık kıyafeti ile de tertemizdi. Ama koyu renk pantalon, kollu gömlek ve üzerine bir süeter giyiyor, sobaya pek yaklaşmıyordu.

Geleni gideni pek fazla değildi. Eski arkadaşlarının araması gittikçe seyreliyordu. Kendisi de haftada, on beş günde bir yürüyüş yapar ve üç ayda bir İstanbul'a maaşını almaya giderdi.

Avukat İrfan Bey cumartesi günleri öğle yemeğine gelerek işleri görüşüyor, hesap veriyordu.

İkinci eşi Saime Hanım kendisinden ayrılmıştı ama yine Avukat İrfan Beye gidiyor, beş yüz lira harçlık alıyor ve selâm bırakıp gidiyordu. Bu kadın Paşa'dan sonra bir başka adamla evlendiği hâlde bu cep harçlığını almakta devam ediyordu.

Çok sakin ve terbiyeli görünen Paşa kızdığı zaman merhametsiz bir insan oluverirdi. Said Efendi sadece benim rahatım için bana bazı öğütler veriyordu. Meselâ yanında Fatoş veya sonradan Madam Hilda bulunduğu sırada ikinci kata çıkmamamı söylüyor:

— Belki özel bir şey konuşurlar Küçük hanım, diyordu.

Ben bunun anlamını pek anlamıyordum. Ama sonradan gelen Madam Hilda ile sık sık yukarıya çıkıyorlardı. O zaman Dilber kalfa bana anlamlı anlamlı bir surette bakarak:

— Yukarıda her hâlde bir şey konuşuyorlar Küçük hanım,

diyordu. Pek önemli bir işiniz yoksa çıkmayınız.

Ben çıkmamaya başladım.

Haftada bir gün yalıya gelmesi ve bana Piyano dersi vermesi, aynı zamanda da Fransızca öğretmesi istenilen Madam Hilda gece kalmaya, sonra yemekte Paşa'nın herkesin içinde teklif etmesiyle yazı yalıda geçirmeye başlamıştı.

Kadın hayli gençti ve güzeldi. Önce herkes yadırgamıştı. Yalının içinde soyunuyor, daracık bir mayo ile rahtımda yürüyor ve kendisini denize atıyordu. O böyle banyo yapmaya hazırlanırken Paşa'nın yalısındakiler arka tarafa çekilirlerdi. Ama sağda ve solda bulunan yalılarda ne kadar genç varsa hepsi rıhtıma çıkıyor, onu seyrediyorlardı.

Madam Hilda büyük bir davranış serbestliği içindeydi. İstediği kadar banyo yapar, istediği kadar uyur, yemekte muhakkak soğuk bir şeyler içerdi. Yalıya geldiği zaman oldukça zayıftı. Fakat yazı geçirmeye kalkıp aradan on beş gün geçince gözle görülecek kadar kilosu artmış ve renklenmişti.

Çoğu zaman Paşa ile konuşuyor ve kendisini geriye atıp uzun kahkahalarla gülüyordu.

Ben, gündüz birkaç saat, ahçıbaşı ile bostana gittiğim zaman peşimize takılan bir köpek yavrusu ile oyalanıyordum. Hayvan ilk gece biraz ağlamış, fakat bol yemek ve rahat karşısında keyiflenmişti.

Server Paşa önce kaşlarını çattı, sonra köpeği benim getirdiğimi ve:

— Paşa dede, o da benim gibi anasız, babasız. Ne olursunuz, bırakınız arka bahçede barınsın.

Dediğimi duyunca gülmeye başlamıştı:

— Bilge, ben onunda Paşa dedesi mi olayım?

Sonra:

— Pekâlâ, demişti. Kalsın, ama ellerini filân yalatma.

Köpekçik pek maskara şeydi. Herkesin önünde zıplıyor, yerlerde yuvarlanıyor, kuyruğunu, kulaklarını oynatıyordu. Said Efendi:

— Pençelerine kafasına bakılırsa bu cins bir köpek, dedi. Adını ne koyacaksınız Küçük hanım?

— Bilmem, Ne koymalı?

— İsterseniz karaman koyunuz. Bakınız kapkara bir köpek.

— İyi ya öyle yapalım.

Karaman adı bir iki gün içinde Karam olup çıktı. Köpek de bu ada alıştı. Ben Beşir Efendi ile bostana gidersem o da peşimize takılıyor, ama bir başka köpek görünce bacaklarımızın arasına kaçıyordu.

Bir gün Suna öğretmene rastladım. Başımı okşadı:

— Piyano derslerin ilerledi mi? Bilge dedi.

— İlerledi öğretmenim.

— Notayı iyice öğrendin mi?

— Nota mı?

— Öyle ya, müziğin de kitabı vardır, ona nota derler.

— Madam Hilda bana nota filân göstermedi.

— Ama notasız müzik olmaz ki kızım.

Aklım buna takıldı. Said Efendi ile konuşurken bunu kendisine söyledim. Bana:

— Küçük hanım, dedi. Öğretmeniniz güzel söylemiş. Müziğin de bir bilimi vardır. Notasız müzik olmaz.

Madam Hilda ertesi gün beni piyano dersine çeğırdı. Pek iyi anlaşamıyorduk. Paşa'dan fazla yüz bulduğu için son günlerde Madam Hilda bana karşı çok sert davranmaya başlamıştı.

Paşa o gün maaşını almak için İstanbul'a inmişti. İkinci katın salonunda yalnızdık. Ben direndim:

Madam Hilda, dedim. Ben sizden piyano dersi almak istemiyorum. Çünkü siz piyano öğretmeni değilsiniz. Eğer öğretmen olsaydınız bana nota öğretirdiniz.

Kadın benim sözlerimi pek anlamadı. Beni ite kaka piyanonun önüne götürüyordu. sürüklenirken duvardaki düğmeye bastım.

Biz piyanonun önünde mücadele ederken Said Efendi telâşla yukarıya çıkmıştı. Bu sırada Madam Hilda bana bir de tokat vurdu. Ben:

Hilda, Küçük Hanım'a bir tokat vurmuştu.

— Said Efendi, beni kurtar, diye haykırdım.

Sesimi Dilber ile Beşir Efendi de duymuş, yukarıya koşmuşlardı. Said Efendi kaşlarını çatarak:

— Madem Hilda bu Küçük hanım bu yalının sahibidir, dedi. Sizin ona tokat vurduğunuzu gördüm. Onu rahat bırakınız.

Madam Hilda kaşlarını çatarak haykırmaya başladı ama Said Efendi beni elimden tuttu:

— Geliniz Küçük hanım, dedi.

O akşam Paşa keyifli olarak döndü. Fakat yalıda bir tatsızlık bulunduğunu sezdi. Madam Hilda ona kimbilir neler anlattı. Paşa ilk defa o akşam salonda kaşlarını çatarak beni azarladı:

— Bilge ben seni iyi yetiştirmek için okula yazdırdım, sana yabancı dil ve piyano öğretmek için uygar memleketlerden gelmiş, uyanık bir öğretmen tuttum. Sen ne benim sözümü dinliyorsun, ne de onun! Sana verdiğim bütün yetkileri geri alıyorum.

Ben bunları dinledikten sonra:

— Paşa efendimiz, dedim. Beni teyzemin evine gönderiniz. Orada aç kalmayı, çıplak kalmayı istiyorum.

Paşa birden şaşaladı. Çok ağır söylemiş olduğunu düşünerek:

— Bilge, dedi. Ben de seni bana bağlı bilirdim. Demek ki, senin bütün davranışların yalanmış. Yalnız rahat yaşamak için yüzüme güldün.

O zamana kadar hep Paşa dede derdim. O da bundan çok hoşlanırdı. Şimdi bir yabancı gibi konuşuyordum:

— Paşa efendimiz, benim acınmaya değil, sevgiye ihtiya-

cım var. Ben bana acıyan bir insanla oturamam. Ben sizin kızınız olarak kalmayacağım.

Paşa:

— Bilge, dedi. Sana ne oldu kızım, neden böyle konuşuyorsun?

— Çünkü bu yabancı kadın beni dövdü?

— Dövdü mü? Nasıl olur Bilge? Hem neden dövsün?

— Bana zorla piyano çaldırtmak istiyor.

— Bilge, kızım nihayet Madam Hilda bir öğretmendir, sana piyano öğretmek için bu yalıda bulunuyor.

— Hayır Paşa efendimiz. O piyano öğretmeni değildir. Çünkü nota bilmiyor. Hiçbir öğretmen notasız müzik öğretemez. Madam Hilda burada benim için değil, sizin için bulunuyor.

— Benim için mi?

— Evet Paşa efendimiz. Siz güle güle oturunuz.

— Ben seni bırakır mıyım sanıyorsun Bilge?

— Siz beni teyzeme göndermezseniz kendimi denize atarım.

Paşa beni elimden tuttu. Salondan çıktık, yukarıya benim odama vardık. Server Paşa çok üzgündü.

— Bilge, dedi. Biz artık ayrılamayız, sen benim hem öz evlâdım, hem de varisimsin. Sen akıllı, bir çok yeteneği olan bir kızsın. Teyzenin evinde aç kalacaksın. Serpil seni kıskanacak, hırpalayacak, teyzen de, enişten de, buna üzülecek. Biliyorsun ki ben onlara yardım ediyorum. Sen benden ayrılırsan bu yardımı keseceğim. Onlara fenalık etmiş olacaksın. Burada senin canını sıkan ne varsa hepsini ortadan kaldıracağım.

Paşa Madam Hilda ile ne konuştu, bilmiyorum. Fakat bu Macar kadın ertesi gün İstanbul'a indi. Dönüşte elinde piyano öğretmekte kullanılan bir nota kitabı vardı. Paşa'nın yanında bana:

— Bak Küçük hanım, dedi. Ben tam bir piyano öğretmeni değilim ama, nota ile piyano öğrendim. Bütün bildiklerimi sana öğreteceğim. Notasız daha pratik olur diye kolay tarafını tercih ettim. Bir deneyelim.

- 5 -

Server Paşa Madam Hilda ile ne konuştu, nasıl davrandı bilmiyorum. Bana öyle geliyor ki, Paşa benim kendimi denize atmamdan çok korktu. Çünkü o günden sonra ne zaman rıhtıma çıksam ya Said Efendiyi, ya Dilber'i peşimde buluyordum.

Daha sonradan düşünerek anladım ki, ihtiyar Paşa hayatı boynuca evlât yüzüne hasret kalmıştı. Candan kimsesi yoktu. Bütün bu ihtiyaçtan başka, eğer evlâtlık aldığı bir çocuğun ölümüne sebep olursa kalan hayatı vicdan rahatsızlığı içinde geçecekti.

Daha ertesi sabah günlük işler arasında yemek listesinin verilmesi yine bana bırakılınca Said Efendi de şaşırmıştı. Paşa'nın bu kadar benim tarafımı tutacağını ummamıştı.

Said Efendi, Paşa'nın ateşeliği sırasında onunla Fransa'ya gittiği için bu dili hayli iyi konuşuyordu. Belki yıllarca konuşmamıştı ama Hilda geldikten birkaç gün geçer geçmez, tutukluğu azalmıştı. Beşir Efendi de pek fazla konuşmasa bile alafranga yemeklerin hepsinin adını biliyor ve Türkçe karşılığını hemen söylüyordu.

O gün Paşa ile Macar kadın arasında sert bir konuşma oldu. Said Efendi sonradan bana anlattı. Duyduklarına kendisi de şaşırmıştı. Başını sallıyor, diyordu ki:

— Küçük hanım, Paşa efendimizden bu davranışı hiç beklemezdim. Macar hanımı hemen hemen haşladı. Ne hakla bir tokat vurmaya kaktın, dedi. Eğer o seni istemezse bir gün bile burada kalamazsın. Sen güzel ve genç bir kadınsın. O benim evlâdımdır. Burada yiyip içiyor, istediğin gibi yaşıyorsun. Kendini bir daha ele geçmez bir prenses mi sanıyorsun? Sonra Madam gitmeye kalkınca "Sen bilirsin" dedi. Madam bir aralık ağlamaya başladı.

Ben Said Efendinin söylediklerinin pek üstünde durmadım. Fakat Madam kurnaz bir kadındı. Yalıda bir zaman daha kalmak onun her hâlde çok hoşuna gidiyordu.

Birkaç gün sonra Avukat İrfan Bey gelmişti. Salonun uzak bir köşesindeydim. Avukatın şöyle anlattığını duydum:

— Bu kadın Macaristan'da evliymiş. Kocasıyla arası açıkmış. Burada bir Türkle evli olan ablası var. Ablasıyla da pek geçinemiyor. Turist olarak kaldığı için bir işe de giremiyor. Bir piyano öğretmeni aradığımızı gazete ile ilân ettiğimiz zaman bu geldi. Bunlar kendi çıkarlarına çalışırlar. Siz de her hâlde fazla yüz verdiniz.

Hilda okullar açılmadan önce benimle günde birkaç saat meşgul oldu. Fransızcayı öğretmeye çalışıyordu. Bazı büyük müzikçilerin hayatlarını yarı Fransızca, yarı Türkçe anlatıyordu.

Müzik derslerine de nota ile başladık. Bazen bana piyano öğrenme hevesini vermek için kendisi klâsik parçalardan birini çalıyordu. Ben oturup dinlerken bazen onun yüzüne yaş tanelerinin indiğini görüyordum.

Başka bir milletten olan bu kadın, ne olursa olsun, ben ona karşı bir acıma duyuyordum. Bir gün daha fazla ağladı. Ona kolonya götürdüm. Bileklerine, yanaklarına kolonyalı ellerimi sürdüm. Bir aralık bana sarıldı. Hıçkırarak:

— Bige, dedi. Bana "Bige" diyordu. Bige ben çok mutsuzum. Otuz yaşına geldim, ama hiç yüzüm gülmedi. Kocam anlaşılmaz bir insan. Çocuk doğurmadığım için bana hakaret ediyor. İstemiyor beni. Buraya geldim, kız kardeşim de istemiyor beni. Çünkü ben ondan çok daha güzelim.

Onların terbiye ve hayat anlayışı çok daha başkaydı. Kadın kendisini bağımsız sayıyordu. Kendi başına ve istediği gibi yaşıyordu. Belki kocası da memleketinde daha başka kadınlarla yaşıyor ve kendisine bağlı olması gereken Hilda'yı hiç aramıyordu.

Ne kadar ahlâksız olursa olsun bu kadına karşı acıma ile karışık bir sevgi duymaya başlamıştım. Evin içindeki soğukluğu gidermeye çalışıyordum. Bu yüzden sabahleyin listeyi verirken:

— Madam Hilda, sizin yemek için bir arzunuz var mı? diyordum.

— Mersi Bige. Yemekler hep güzel. Soğuk bir şeyler bulunması bana yeter, diyordu.

Server Paşa, belki huyumun yumuşaklığı ve sessizliğim yüzünden beni sevmiş ve ondan sonra evlât edinmişti. Yoksa ortaya bir takım huzursuzluk çıkardığımı görünce, iyilik yapmaktan vazgeçer ve beni teyzemin yanına yollardı.

Hilda ise, zaman zaman vatansızlık, kimsesizlik ve yalnızlık duyarak elini çenesine koyup için için ağlarken beni yanında buluyor ve ben ona mümkün olduğu kadar tatlı bir sesle sesleniyor, yüzünü okşuyor, kendisini o duyduğu acıların içinden çekip çıracakmışım gibi kendime doğru çekiyordum.

Anlaşmak için mutlaka aynı dili konuşmaya lüzum yoktu. İnsanların davranışları birbirlerine çok şey anlatıyordu.

Hilda da anlıyordu benim kendisi için üzüldüğümü ve yüzünü benim yüzüme bitiştiriyordu.

— Bige, sen vağ çok eyi kız.

Acılı, yalnız ve üzgün olduğu, çocuksu olduğu için onu ben de sevmeye başlamıştım. Benden en az yirmi yaş büyüktü ve rahatlıkla annem durumundaydı.

Ben ondan annelik değil, arkadaşlık, insanca bir yakınlık arıyordum. O, hırçınlaşarak yüzüme bir tokat vurmakla ve beni sürüklemekle çok büyük bir yanlışlık yaptığını anlamıştı. Şimdi bu büyük suçunu bağışlatmak için benimle dost oluyor, bana yaklaşıyordu. Onun çalarak ağladığı müzik, aramızda ortak bir dil gibi olmuştu.

Kendimde müziğe karşı bir istek, bir çekiliş var mı, yok muydu bunu bilmiyordum. Paşa özenmişti. Ben de başlamıştım. Ama bu Macar kadın müziğin zevkine varmıştı. Hem üzülerek, hem hâzederek piyano çalıyordu.

Zevkine vardığı parçalar sanki onu bir başka âleme götürüyordu. O bana bunu sunuyordu. Ben de dinliyor ve derin bir haz içinde bulunuyordum.

Bazen günde üç, dört saat piyano ile meşgul oluyorduk. Çoğu zaman bana Fransızca söylüyordu. Ben iki ay içinde kulak dolgunluğu ile bu dili yalnız anlamayı değil, çat pat konumayı da başarabilmiştim.

Okullar açıldığı zaman daha az bir arada kalmaya başladık. Fakat ben derslerimi çabucak bitiriyor ve onun yanına gidiyordum.

İşte, okulların açıldığı o günlerde, bir akşam yalıya dönüşümde teyzemi buldum. Paşa ile konuşuyordu. Sonra bir aralık, yukarıya, benim odama geldi. Bana tekrar sarıldı ve öptü.

Yokluktan, sıkıntıdan zaman zaman bana ağır sözler söyleyen bu talihsiz kadın, şimdi iki elimi birden tutuyor, avuçlarımı yüzüne yapıştırıyordu:

— Bilge, kızım, seni çok özledim. Ama senin ayrılığına katlanmaya mecburum. Enişten iki aydır işe gitmiyor. Hasta. Zaten çalışmasından ne hayır gördük ki! Paşa'nın yardımı olmasa açlıktan öleceğiz. Paşa bana haber göndermiş. Sen ayrılmak istiyormuşsun. Bilgeciğim, düşün zaten yarı aç yaşıyorduk, sana nasıl bakabilirim? Enişten emekli oluyor, büsbütün eve giren para eksilecek.

Neler düşündüğünü anladım. Gözlerinden sıra sıra inen yaşlar yapmacık değildi. Bu kendisini sıkarak birkaç damla gözyaşı gösterip kendisine acındırmak değildi. Gözleri kanar gibi durmadan yaş döküyordu. İçini çekerken içinin bir titreyişi vardı ki, mutlaka onu verem edecek acılar duyduğunu sanıyordum.

— Bilgeciğim, bakamam sana. Bilirsin, kendi gıdamdan ayırır, senin için biraz ekmek, bir börek parçası, bir patates ayırırdım. Ama onu da bulamayacağız kızım. Sen bizim için devletkuşu olan bu durumu kendi elinle bozma. Bize faydan olmasa bile senin bizim sefaletimizden uzaklaştığın için teselli bulurum.

Yaşamanın hemen herkes için çok güç olduğu bu günlerde her ay borç para almadan, eline maaşının yarısı bile geçmeyen eniştemin kazancı ile Paşa'nın yardımı da katılsa yine geçinmek mümkün değildi.

Okula giderken bana hergün harçlık veriliyordu. Sonra Paşa bu harçlığı çekmeceden kendi elimle almamı istemişti.

— Küçük hanım, demişti Paşa. Bir gün bu yalıyı sen, tek başına idare edeceksin. Her şey sana kalacak. Kimse sana harçlık veremez. Her sabah kendin alacaksın. Ama muhakkak alacaksın. Hiç kimseye de hesap vermek zorunda değilsin.

Bunun üzerine ben her gün çekmeceden para almaya başlamıştım. Bu tatilde de devam etmiş, odamda beş altı

yüz lira birikmişti. Bunları toplayıp teyzeme verdim.

— Daha fazla yardım etmek isterim teyze, dedim.

Zavallı kadın benim Paşa'nın yanında kalmamı sağlamak için gelmişti. Bir aralık Paşa beni yanına çağırdı:

— Teyzen ne kadar zayıflamış Bilge, dedi. Her hâlde çok sıkıntı çekiyorlar. Biraz yardım edelim mi yavrum?

— Ben harçlıklarımın hepsini verdim Paşa dede, dedim.

— Bir avuç para ile ne yapılır kızım, dedi. Çekmeceden bin lira daha al, masraf olarak yaz. Haydi kızım.

Teyzem bu yardıma karşı tekrar ağladı. Onu akşam karanlığında selâmetlerken çok mahzun oldum.

- 6 -

Yalının bahçesindeki ağaçlar çıplak dallardan ibaret kalmıştı. Havalar soğumuş ve bütün yapraklar dökülmüştü. Artık deniz mevsimi bitmişti. Zaten yalının rıhtımına hoplaya, zıplaya, tırmana, döküle, akıp geçen bu denizin rengi çoğu zaman koyu yeşil bir hâl alıyor, akıntı her zaman hızlanıyor ve çoğu zaman rüzgâr poyrazdan veya karayel olarak esiyordu.

Çırpıntı dalgalarla daima ıslak olan rıhtıma çıkmak da mümkün değildi. İçeride, kapalı pencerenin arkasında soba durmadan yanıyordu. Bu sobanın kurulu olduğu salonun bir kısmı kayıkhanenin üzerine rastladığı için, kayıkhaneye hücum eden dalgalar döşemenin bindiği kalın direklere vuruyor ve güm güm sesler çıkıyordu.

Bu sesler denizin ve kışın sesiydi.

Ben Said Efendi ile birlikte okuldan dönerken ağzımı, burnumu iyice kapatıyordum. Ama neşem yolundaydı. Rüzgârın beni arkamdan itmesinden çok hoşlanıyordum.

Bahçeye girer girmez beni Karam karşılıyor, boyumca zıplıyor, sevincini davranışlarıyla, kıvranışlarıyla belirtiyordu. Hakikaten bu köpek cins bir hayvandı. Yalı halkına karşı çok bağlıydı, ama dışarıdan gelen herhangi bir kimseyi bahçeye sokmuyordu. Muhakkak demir parmaklıklı kapıdaki zile basıyorlardı. O zaman biri çıkıyor ve:

— Karam rahat dur, diyordu.

Böylece kış pek yaklaşınca bir akşam Paşa dede bana üzüleceğim bir haber verdi:

— Küçük hanım, Madam Hilda Macaristan'a gidiyor.

Şaşırdım. Böyle bir şey söylememişti bana. Yemekteydik. Yüzüne baktım. Gözleri dolu dolu olmuştu. Paşa:

— Türkiye'de oturma izni bitmiş, dedi.

— Bunu tazelemesi mümkün olamaz mı? dedim.

— Tabiî mümkün, dedi Paşa. Fakat ayrıca Macaristan'da yapacağı bazı işler varmış. İrfan Bey'e telefon ettik. Zaten pasaportu onda. Çıkış müsaadesini yaptıracak. Bir iki gün içinde yolculuk var.

— Pek birden oldu bu? Çok alışmıştık.

Hilda içini çekerek:

— Başkalarına da alışırsınız, dedi.

— Biz sevdiklerimizin yerine kimseyi koymayız madam, dedim. İşlerinizi düzeltip geleceksiniz ya?

— Siz bunu ister misiniz?

— Tabiî isterim. Gelirseniz çok sevinirim.

Hakikaten çok iyi anlaşıyorduk. Paşa:

— Madam, dedi. Biliyorsunuz ki, Küçük hanım bir şeyi isteyince o muhakkak yapılmalıdır.

O zamana kadar Madam Hilda'yı pek tutmayan Said

Efendi ve Beşir Efendi de üzüntülü birer tavır takındılar.

Ben iki akşam sonra okuldan döndüğüm zaman onu göremedim. O akşam sofradaki sandalyesi boştu. Paşa ile karşılıklı ama iştahsız bir yemek yedik. Bana:

— Kocası istemiyor, dedi. Bir başka kadınla evlenip çocuk sahibi olacakmış. İnan bana Küçük hanım, Allah nasib etmeyince kimse ana veya baba olamaz.

Hilda'nın yokluğu beni epeyce üzdü. Sık sık onu hatırlıyordum. Bana verdiği piyano ve dil derslerini tekrarlıyordum. Bir gün yine Paşa bana:

— Sen çok hoşlandın bu Macar kadından, dedi. Giderken işlerini yoluna koymasını ve gelip bizimle oturmasını söyledim.

Hilda'nın odasına dokunulmadı. Her hâlde Paşa ona gelmesi için ısrar etmişti. Ama onun gelmesini kendisi daha çok istiyordu. Çünkü bu kadın Fatoş dan çok daha çekici ve güzeldi.

Kışla beraber Paşa çok sakin bir hayat yaşamaya başladı. Sabahları yalının içinde biraz dolaşıyor, kendi hesabınca lobutları beş on defa çevirerek cimnastik yapıyor, hesaplı olan yemeklerini yiyor ve okuyordu.

Kışın ortalarına doğru Avukat İrfan Bey telefonla beni istedi. Büyük bir adammışım gibi bana anlattı:

— Küçük hanım, teyzeniz Necibe Hanım, enişteniz Saip Bey'den ayrılmak için bana müracaat etti. Maksadı dul kalarak kendisine babasından maaş bağlattırmakmış. Böylece aileye biraz daha para gireceğini hesaplamışlar.

Ben buna şaşırıp kalmıştım. Teyzemin ve annemin babalarının ne iş yaptığını bilmezdim. Avukatın söylediğine göre maliye memuru imiş. Paşa beni dinledikten sonra:

— Bunu daha önce niye akıl etmemişler? dedi. Annen ve baban öldüğü zaman bu maaş sana bağlatılabilirdi.

— Şimdi bu hakkı kendime mi çekeyim demek istiyorsunuz Paşa efendimiz?

Paşa dede telâşla:

— Aklına neler getiriyorsun Bilge, dedi. Şimdiden sonra böyle bir şey olması da mümkün değildir. Çünkü sen benim kızımsın ve ben sana bakmakla yükümlüyüm.

— Benim ayrılmam şartı ile bu maaş bana bağlanamaz mı?

— Bağlanır Bilge, ama ayrılmana bir sebep olur mu?

— Meselâ siz evlenebilirsiniz, evlendiğiniz hanım da beni istemez.

— Ben bu yaştan sonra nasıl evlenirim yavrum!

— Belki Madam Hilda sizi kendisine inandırır.

Paşa düşünmeye başladı. Bir sigara yaktı, gözleri daldı, sonra mırıldandı:

— Hilda ile evlenmek ha? Küçük hanım, bunu da ne nereden çıkardın. O kadar genç bir kadın benimle evlenir mi?

— Sizin yaşlı olmanız onun daha çok işine gelir.

— Miras meselesi, öyle mi?

— Evet.

— Sen bu gibi şeyleri düşünmek için pek genç değil misin?

— Ben yalıya geldim geleli bir büyük adam hayatı yaşıyorum. Çocukça düşüncelerden uzak kaldım.

— Ben Hilda ile evleniyorum, sen açıkta kalıyorsun, seni evlâtlıktan çıkarıyorum, öyle mi?

— Evet.

— Ama düşün kızım, ben seni ne diye evlât edindim? Sana yalnız acıdım mı? Hayır. Bende bir evlât hasreti vardı.

Sen benim için güzel bir konu oldun. Ben zengin bir insanım Bilge. Eğer gereğini duyarsam kendime bir hanım arkadaş bulurum. Ama senin gibi güzel ve sevimli bir kızı her istediğim zaman bulamam. Ben seni bugün bir Küçük hanım yaptım. Yarın yalnız kalacaksın. Bilge Hanımefendi olacaksın. Ben elden ayaktan düşünce veya yatağa serilince sen hakiki bir kız evlât, bir torun gibi bana bakacaksın. Beni anla yavrum, benim candan bir insana ihtiyacım var.

— Paşa dede, gücüm yettiği kadar size hizmet edeceğimi biliyorsunuz. Ben sizi her istediğini yapabilen zengin bir adam olarak düşünmüyorum. Bu kadar hizmetçiniz varken benden bir bardak su veya bir fincan kahve istemeniz beni çok memnun ediyor.

— Teşekkür ederim Bilge. Şunu unutma ki, bu yıl Fatoş da gelebilir, Hilda da gelebilir, ama sen her zaman bu yalının Küçük hanımı olarak kalacaksın. Onlar bir eğlenceden ibaret kalırlar.

Hilda ile evlenmek fikrinin Paşa'ya pek aykırı gelmediğini anlıyordum. Kadın hakikaten çok çekici ve çok güzeldi. Sesi de, ağlayışı da o kadar tatlı idi ki, onu ben de sevmiştim.

- 7 -

On bir yaşında ilkokulu bitirdim. O güne kadar yalıda hemen hiçbir olay geçmemişti. Fakat son kışta enişte ölmüş, ondan Serpil'e yetim aylığı bağlanmıştı. Teyzeminde kendi babasından, maaşı vardı. Başlarını sokacak evleri de olduğundan, ayrıca Paşa da yardımı kesmediğinden geçimleri yoluna girmiş bulunuyordu.

Serpil artık on beş yaşındaydı. Hayli uzun boylu, ama teyzem gibi zayıf tipli bir kızdı. İlkokulu bitirmiş, bir konfeksiyon mağazasına verilmişti.

Benim yalıdaki hayatım yalnız geçiyordu. İlkokulu biti-

rince biraz da uzaktaki ortaokula gidecektim. Paşa millî duyguları kuvvetli bir insandı. Beni yatılı olarak da kolej gibi yabancı bir okula verebilirdi. Ama o benim bir Türk kızı olarak yetişmemi, aynı zamanda yalıdaki Küçük hanımlığımı bırakmamamı istiyordu.

Yalıda herkesin bir vazifesi vardı. Herkes alıştığı hayatı yaşıyor ve kendisine düşeni yapıyordu.

Bir iki defa işler aksadığı için ben Paşa dedenin işlerine daha dikkatle bakmak gereğini duydum. Paşa haftada iki defa yıkanıyor ve çamaşır değiştiriyordu. İç çamaşırlarının her zaman hazır olması lâzımdı. Onun odasında bulunan dolabının gözlerine her gün üşenmeden bakıyordum. Mendil, çorap, gömlek gibi şeyleri daima temiz ve yedekli bulunacaktı.

Dilber bu işleri yeteri kadar dikkatle yapamıyordu. Ben bu çamaşır işlerinden Paşa'nın yatak odasının toparlanıp temizlenmesine, haftada iki gün yatak örtülerinin değişmesine kadar hepsini yoluna koydum. On iki yaşıma geliyordum ama hakikaten artık bir Küçük hanım olmuştum. Yirmi beş otuz yaşında bir hanım ne yapabilirse onu yapıyordum.

Paşa en ağır bir iş kendisine sorulsa, kendisi yabancı bir insanmış gibi:

— Küçük hanıma sorunuz, o bilir, diyordu.

Hilda gideli bir buçuk yıl olmuştu. Önce birkaç mektup yazmıştı. Fakat sonradan mektuplarının arkası kesilmiş, artık hiçbir haber alamamıştık.

Onun geleceğinden tamamıyla ümidimizi kestiğimiz hâlde Paşa'nın piyano hocası tutulması hakkındaki teklifini hemen kabul etmedim. Hilda bana epeyce nota öğretmişti. İki metod kitabını bitirmiştim. Bazı parçaları bile kendiliğimden çıkartabiliyordum.

Benim çok sevdiğim bazı klâsik parça Paşa tarafından mı-

rıldanıldığı gibi bir iki defa Beşir Efendi tarafından da söylenmişti.

Sonra Hilda'nın severek çaldığı ve ağladığı birkaç parçanın notaları vardı. Onların üzerinde epeyce çalışmıştım. Eh, iki buçuk senelik bir çalışma nihayet meyvasını veriyordu.

Yabancı dile gelince, onu yalıya Hilda getirmişti. Ama Paşa mükemmel Fransızca biliyordu. Onunla birlikte Avrupa'yı dolaşan Said Efendi de öğrenmişti. Beşir Efendi ecnebilerin yanında çalıştığı için epeyce Fransızca ve İngilizce biliyordu.

Bazen biz konuşurduk, bu dili hiç bilmeyen Dilber bile bazen benden bazı eşyanın isimlerini öğrenmeye kalkıyordu.

Ama biz, bazı ailelerde olduğu gibi bir züppeliğe doğru kayıp evlerinde yabancı dil konuşan insanlardan değildik. Bizim sosyete ile ilgimiz yoktu. Hele bayram ve kandil günleri, özellikle ramazanlarda tam bir sofu kesiliyorduk. Said Efendi ile Beşir Efendi teravihe giderlerdi. Kandillerde Paşa'nın elini öperdik. Paşa'dan sonra onlar sıra ile gelip benimle de kandilleşiyorlardı.

Bazen köyden ricaya gelenler oluyordu. Paşa alt katın salonunda çoğu zaman bir şeyler okurdu. Eğer ben yukardaysam Dilber çıkıp:

— Küçük hanım, diyordu. Paşa efendimiz sizin gelmenizi rica ediyorlar. Köyden gelenler var.

Ben salona iniyordum. Karşımda ya yaşlı başlı bir adam veya bir kadın görüyordum. Paşa:

— Küçük hanım, diyordu. Yardım isteği için gelmişler. Rica ederim siz meşgul olunuz.

Gelen kim ise şaşalıyor, bir Paşa'nın, bir de benim yüzüme bakıyorlardı. Paşa gazetesini veya kitabını alıp daha uzak bir yere çekiliyor, ben:

— Buyurun, diyordum. Nedir mesele?

Bir gün bir kadın, gözleri yaş içinde, rengi sapsarı, anlatmıştı:

— Hanımefendi kızım, bu çocuk işi değil ama Paşa efendi böyle istedi. Oğlum askerde. Gelinime acele bir ameliyat yapılması lâzımmış. Elde yok, avuçta yok. Hastahane dediler, yatak yok. Çok darda kaldık hanımefendi kızım. Artık siz bilirsiniz. Elim ermez, gücüm yetmez. Ben bugüne kadar yardım için kimseyi rahatsız etmemiştim.

Ben zile basıyor, içeriye giren Dilbere:

— Said Efendiyi rica ediyorum, diyordum.

Said Efendi içeriye giriyor:

— Buyurunuz Küçük hanım, diyordu.

— Bakınız Said Efendi, komşumuz biraz dar durumda kalmışlar. Hangi hekim bakıyorsa kendisiyle hemen temasa geçiniz ve hastayı özel bir hastahaneye yatırarak gerekli yardımı yapınız. Şimdilik başka bir işle meşgul olmamanızı rica ederim.

Bazen de yaşlı başlı bir adam geliyordu:

— Küçük hanım, Paşa efendiyi göreceğim.

— Paşa istirahat ediyorlar. Ne isterseniz bana söyleyiniz.

— Bu çocuk işi değil kızım.

— Farketmez efendim, bu gibi işleri ben yürütürüm.

— Pekâlâ yavrum. Köyde nişanlı iki genç vardı. Kızın annesi sizlere ömür vefat etti. Kızcağız komşu evlerinde. Elbirliği ile evlendirelim diyoruz. Vakitler malûm. Kimsede fazla iktidar yok. Oğlan evi de fakir. Bir yatak odası takımı düzelim, iyi kötü bir düğün yapalım diyoruz. Yerimiz var. Zaten nikâh muamelesi tamamlanmıştı.

O gün yine Said Efendiyi bu düğünde bize düşeni yapmaya memur etmiş, sonrada sormuştum:

— Yemek verecek misiniz?

Gücümüz yettiği kadar bir şeyler yapacağız.

O zaman da Ahçıbaşıyı istemiştim:

— Beşir Efendi kaç kişilik tahmin ediyorlarsa sizden rica ederim, bir düğün yemeği hazırlayınız. Yalının mutfağı müsaittir. Siz bu işleri iyi bilirsiniz.

Beşir Efendi bana saymıştı:

— Terbiyeli düğün çorbası, ekşili et, arzu ederlerse bir zeytinyağlı, pilâv ve zerde.

— Teşekkür ederim Ahçıbaşı. Her şeyin vaktinde yetişmesine lütfen dikkat ediniz.

— Baş üstüne Küçük hanım.

Bir düğün yemeği oluyor ki, sormayın. Yatak odası da döşeniyor. Ertesi gün yaşlı gelinle mahcup damat yalıya teşekküre geliyorlar. Karşılarına on iki yaşlarında bir kız çocuğu çıkıyor. Kızın elini öpseler gülünç olacak, sıksalar ayıp olacak, ne yapsınlar.

Ben onları bu güç durumdan kurtardım.

— Sizlere mutlu bir hayat temenni ederiz. Herhangi bir sıkıntınız olursa bizi aklınıza getiriniz.

Küçük hanım deseler az gelecek, hanımefendi deseler alay eder gibi olacak, ne desin bu zavallı yeni evliler?

Bereket Paşa giriyor salona. El öptürüyor. Ama teşekküre gelince:

— Ben bir şey yapmadım, haberim bile yok. Küçük hanım yapmıştır, diyor.

Küçük hanım, o uzun boylu, sevimli yüzlü arabın elinden tutarak bostanlara giden kız mı bu işleri yapan? Küçük hanım diye ona mı diyorlar?

Ama köydeki yardımseverler kuruluna o da üye seçiliyor. Okulda toplantı yapıldıkça Suna öğretmen gelip onu alıyor, sonra yine yalıya kadar getiriyor.

Küçük hanım orada da söz sahibidir. Yaşlı başlı hanımlar, emekli, yaşlı beyler, köyün muhtarı, hep ayağa kalkarak gülümsüyorlar:

— Buyurunuz Küçük hanım.

Bir zaman okulunda tam dört sene okuduğum müdür hanım, aynı zamanda yardımseverler kurulunun da müdürü:

— Hanımefendi kızımız, diye sesleniyor.

Okul açılacağı sırada fakir ailelerden kimlere yardım edileceğini tesbit etmişler. Şu kadar önlük, şu kadar ayakkabı, kemer, yaka, çanta, defter ve kalem, arkasından köye ait yardımlar.

Küçük hanım söz alıyor:

— Sayın başkan, fakir çocukların ihtiyaçlarını ben temin edeyim. Siz, arzu ederseniz köye yapılacak yardımları karşılayınız. Bana çocuklar için gerekli parayı bildiriniz. Sekreter öğretmen Suna Hanımefendi geçerken yalıya uğrarlarsa hemen öderim efendim.

- 8 -

O sene, okullar açıldıktan sonra, Said Efendi ile birlikte Ortaokuldan döndüğüm zaman Dilber haber vermişti:

— Küçük hanım, galiba yardım istemek için bir hanım geldi. Salonda bekliyor. Paşa efendimize haber verdim. Böyle işlere karışmadıklarını bildirdiler.

Akşam yakın, salon loş. Çantamı Dilber'e vererek okul formasıyla içeri giriyorum. Başında siyah bir eşarp gözlerin-

de koyu renk camlı gözlükler bulunan misafire bakıyorum:

Ayağa kalkıyor, sesi titriyor:

— Bige, ben geldim Bige.

— Hildaaaaa!

Evet. Hilda ama ne hâlde zavallı. Bir hastalıktan kalkmış kadar zayıf. Kıyafeti eski ve perişan.

Kadın bana sarılıp kapanıyor, hıçkırarak ağlıyor, sarmaş dolaş onu kanepeye kadar götürüyordum. Nerede o güzel, canlı, balık gibi, ceylan gibi Hilda. Nerede bu canı çekilmiş, kararmış genç kadın.

İki gün önce dönmüş. Ablası kabul etmemiş eve. Türk olan kocası istemiyormuş. Bir gece bir komşuda kalmış. Avukatın yazıhanesine gitmiş, orasını kapalı bulmuş. Cebinde ancak bilet alacak kadar bir parası varmış. Vapura binmiş. Yalıya gelmiş.

Hemen ona sıcak bir banyo hazırlatıyorum. Yalıda bıraktığı pantolonunu, götürmeye lüzum görmediği gömleğini giyiyor. Saçlarını güzelce kurulayıp tarıyor. Zaman zaman ağlıyor. Âdeta bir hastahanede sanıyor kendisini.

Paşa'dan başka Said Efendi de, Ahçıbaşı da selâmlıyor kendisini.

Paşa yalnız kaldığımız zaman bana sordu:

— Bilge, Hildayı alıkoyacakmısın?

— Ne bileyim, dedim. Bu hâlde nereye gidebilir?

— Biraz kalsın bakalım da sonra konuşuruz.

Bir daha bu konuya dönmedik.

Hilda çok hırpalanmıştı. Son zamanlarda kendi memleketinde aç kalmış, gazinolarda piyano çalmaya, şarkı söylemeye başlamış, pek başarı gösterememiş, güçlükle bir yol parası bulabilmiş.

Macar kadın savaştan dönmüş bitkin bir asker gibi uyudu. Yedi, içti, tekrar uyudu. Bir aralık Paşa'dan biraz para istemiş. İstanbul'a giderek kendisine çamaşır, gömlek ve hazır iki de rop almış.

Zaman zaman bana sarılıyor:

— Bige sen var çok iyi kız, benim kardaş, diyordu.

Bu bitkin hâlde bulunan bir kadının düşüncesiydi. Azıcık kendisini toplayınca, dişlenince ne olacağını bilemezdim. Ben insan olarak onun ızdırabından kurtulmasına çalıştım. Yedi içti, uyudu, duşlarını yaptı, toplanmaya renklenmeye başladı. Her hâlde eski çekiciliğini de kazanmaya başlamıştı ki, Paşa onunla konuşmalarını uzatmaya başlamıştı.

Bana Said Efendi haber veriyordu:

— Macar Hanım eski otoritesini kazanmaya çalışıyor, yakın bir zamanda işlerin değişeceğini sanırım, Küçük hanım. Artık kocasından da ayrılmıştır. Onun için bir tek hedef olabilir. Bu yalıdan mümkün olduğu kadar faydalanmak. Ama bunu ne şekilde yapmayı düşünür, bilemem.

Hilda artık:

— Ben ne olacak Bige. Vağ kendimi atmak denizde, demiyordu.

Bütün gün okulda bulunduğum için kendisine ancak okuldan döndükten sonra bakabiliyordum. Hemen her akşam günlük masrafları küçük odada Said Efendinin yardımı ile hesap defterine geçiriyordum. Orada yeni yeni masraflar görmeye başlamıştım.

Hilda Hanım'a nakden verilen, Hilda Hanım'a ihtiyaçlarına karşılık, Hilda Hanım'a alacağına mahsuben..

Hemen her gün önemli bir para ödenmekteydi. Said Efendi bana fikrini söylemek istemiyordu. Diğer taraftan

yemekte veya salonda artık Hilda Hanım, Paşa'nın kesesine sahip çıkıyordu:

— Nedir bu çok yardım. Başka kim yapıyoğ. Küçük hanım veğiyoğ, çünkü kendi kazanmamış, yeğmek kolay. Ama kazanmak çok zoğ.

Bir gün salonda bu tenkitlere dayanamadım:

— Paşa hazretleri yıllardan beri yaptığınız yardımları Hilda Hanım'ın tavsiyesiyle keseceksenız lütfen bendenize de haber veriniz, dedim. Hilda Hanım servetinizden eksilmesine göz yummak istemiyorlar.

Bu imalı bir sözdü. Hilda sözlerimden bir şey anlamamıştı. Türkçeyi bu derecede bilemiyordu. Ama benim kızarmamdan kendisine karşı cephe aldığımı anlamıştı. Ben de ona karşı fazla yumuşak davrandığımı görüyordum.

Server Paşa:

— Küçük hanım, dedi. Ne yaptınızsa benim müsademle yaptınız. Siz tutumunuzu değiştirmeyiniz.

Fakat Hilda kendi zekâsına çok güveniyordu. Hayattan ne koparabilirse bu yalıdakilerden, Server Paşa'dan koparacaktı. Bunun için de bütün kurnazlığını, bütün gayretini ortaya koyması gerekiyordu.

Önce yumuşak bir dil kullanarak hakikatli olduğunu göstermek istemişti. Said Efendinin bana anlattığına göre şöyle konuşuyordu:

— Bige çok iyi bir kız. Fakat ne olsa çocuktur. Okula da gittiğine göre size gerektiği gibi bakamaz. Zaten ona böyle sorumluluk ve ağır iş yüklemek doğru değil, bir insan her işi birden yapamaz ama bir tek işi çok iyi yapar. Ben size daha faydalı olacağımı sanıyorum.

Başka bir gün başka yoldan ilerliyordu:

— Bu yalıda nihayet üç efendi var. Nedir bu masraf. Bu kadar para sarfıyla iki üç aile geçinir. Parayı sepetle sokaktan mı topluyorsunuz? İyilik yapacaksınız belli bir işle yapınız. Herkes bilsin iyiliğinizi.

Paşa'nın bunlara verdiği cevapları bilmiyorum. Ama Hilda benim adımı söylemeden beni kötülüyor ve elimdeki yetkileri almak istiyordu.

Akşamları benim Paşa'nın kahvesini ve yatarken ıhlamurunu götürmeme bile itiraza başlamıştı.

— Bige, ben yapacak kahve. Lâzım sana ders çalışmak.

Geceleri ayaklarının ucuna basarak benim odama bitişik olan Paşa'nın odasına gittiğini biliyorum. Bu ziyaretlere yeniden başladığı zaman kapıyı açmış ve ona sormuştum:

— Bir şey mi aradınız Hilda?

Fazla telâş göstermeden:

— Bakıyorum baba uyudu, yoksa hastadır.

Hilda ortaya attığı bir düşüncenin sonucunu görmek için ertesi sabahki davranışlarda, evin düzeninde bir değişiklik arıyordu. Bunu göremeyince de Paşa'nın yüzüne bakarken dişlerini sıkıyordu.

Ben görmedim. İki defa avukat İrfan Bey gelmiş. Paşa ile uzun boylu konuşmuş. Paşa bazı evrak imzalayıp ona vermiş. Bunların ne olduğunu Said Efendi anlayamamıştı. Ben de üzerinde durmadım. Hilda'nın bazı şeyler kopardığını düşünüyorduk. Kadın menfaati için her şeyi yapabilirdi. Bu yalı onun hayatta oynayacağı kumarın masası demekti. Ya birçok varlığa sahip olacak, veya geldiği kadar sefil bir hayata dönüp gidecekti. Başarısızlık onun için ölüm demekti. Bu yüzden de durmadan kurnazlıklar düşünüyordu. Ama burada kendisini herkesten daha akıllı ve yalı halkını aptal sanmakla büyük bir hataya düşüyordu.

- 9 -

Okulum yaz tatiline girdiği günlerden birindeydi. Bir gece büyük bir gürültüyle uyandım. Paşa'nın odasına koştum.

Gördüğüm manzara utanç verici ve korkunçtu.

Belki böyle bir sonucu beklediği için Said Efendi de alt kattan gürültüyü duymuş ve pijamalarıyla yukarıya fırlamıştı.

Hilda korkunç bir şaşkınlık içindeydi. Karyolaya oturmuş, bir eli bir yanağında gözlerini yere yuvarlanmış olan Paşa'ya dikmişti. Kadının bütün vücudu çıplaktı. Paşa da onun kadar çıplak sayılırdı.

Said Efendi benden önce yere diz çöktü.

Merdivenlerden çıkıyorlardı.

— Madam, giyinseniz fena olmaz, diye bağırdı.

Ben karyolanın ayak ucunda bulunan gömleğini çekip yüzüne doğru attım. Hilda o zaman biraz kendisine geldi. Gömleği ile kapanarak odasına kaçtı.

Karyolasının örtülerini değiştirdik. Paşa'yı kaldırıp oraya yatırdık. Sabaha karşı bulabildiğimiz hekim başına buz keseleri koydurttu. Bir enjeksiyon yapıp gitti.

Bizim için üç gün çok güç ve huzursuz geçti. Yemedik, içmedik, uyumadık. İstanbul'dan getirilen başka başka iki hekim de aynı şeyi söyledi.

Felç.

Paşa yetmiş beş yaşının içindeydi. Bir tarafı hiç tutmuyordu. Öteki tarafı da uyuşuktu. Ne söylediği anlaşılmıyordu.

Bir hastahaneye kaldırdılmasında faydadan çok zarar düşünülüyordu. Sarsılmaması lâzımdı. Said Efendi ile ben artık onun odasından ayrılmıyorduk.

Hilda suçlu gibiydi. Odasından ancak aşağıda tek başına yemek yemek için çıkıyordu.

Paşa'ya artık kundaklı bir çocuk gibi bakmak gerekiyordu. O terbiyeli ve titiz adam Said Efendi tarafından temizleniyordu. Yemeklerini, daha doğrusu onu besleyebilecek çorbayı ben kaşıkla içiriyordum. Ağzından çıkan anlamsız sözlerden ne istediğini anlamamız gerekiyordu.

Yavaş yavaş hâlinden, hecelerden onun yeni dilini anlamaya başladım. Bir an bile yalnız bırakmıyorduk. Neredeydi o benden daha iyi bakacağını söyleyen Hilda. Bazen kapıdan hareketsiz ve sırt üstü yatan hastaya bakıp çekiliyordu.

Doktor Paşa için ne isterse yapmamızı söylemişti. Onun toparlanacağından ve yaşayacağından ümidi yoktu.

Paşa bana yıkanmak istediğini güç halle anlattı. Banyoyu hazırladım. Said Efendi ile Ahçıbaşı onu banyoya götürdüler. Yıkadılar. Tekrar yatağına getirdiler.

Paşa temiz ve yeni çamaşırları giydi. Rahata kavuşmuş gibi uykuya daldı. Sanki üzerinden bir yük, kendisini rahatsız eden bir kir kalkmıştı. Bu yıkanma hakikaten ona iyi geldi. Boğazı yutkunmaya, eli daha iradeli hareket etmeye başladı. Konuşması da anlaşılır hâle geliyordu.

Said Efendi ile onu nöbetleşe bekliyorduk. Mecburen yemek yemeye başladım. Sofrada Hilda ile yalnız oturuyorduk. O yine beğendiği yemekleri yiyor, yalının üzüntülü hayatı ile hiç ilgili görünmüyordu. Paşa artık başkalarının bakımına muhtaç olduğu için ondan bir şey beklemiyordu. Kimbilir, belki de kovuluncaya kadar yalıdan faydalanmak istiyordu.

Pek bunaldığım zaman pencerenin önüne çekilince onun rıhtımda güneşlendiğini veya denizde banyo yaptığını görüyordum.

Ben on üç yaşındaydım. Tam bir genç kız görünüşü taşıyordum. Paşa'nın hatırını sormak için gelenlere bir an kadar görünüyordum.

— Hanımefendi, Paşa hazretleri nasıllar? diye soruyorlardı.

Bir iki defa Suna öğretmen de geldi:

— Bilge bu kadar yapma kardeşim pek bitiriyorsun kendini, diyordu.

Yalıya gelişimizden son günlere kadar olan hayatımı gözden geçiriyordum. Aç, sefil, âvâre, gelmiştim. Zamanla büyük bir servetin ve o yalının kullanılması işleri benim elime kalmıştı. Küçük hanım, bazen de hanımefendi olmuştum. Artık gelenler daha yakıştırdıkları için "Küçük hanımefendi" diyorlardı.

Fakat bu Küçük hanımefendi artık açtı, uykusuzdu. Paşa'nın yatağının kenarına uzanıyor, orada bir aralık içi geçiyordu.

Paşa kımıldayabildiği o elini bazen uzatıyor, başını çevirmeden yüzümü veya saçlarımı buluyordu. Beni okşayan bir hâli vardı.

Doktorun tavsiyesiyle Paşa'nın hareketsiz kalan kol ve bacaklarına masaj yapılıyordu. Said Efendi ile Beşir Efendi Paşa'yı temizledikten sonra cildindeki kanı harekete geçirmek için masaj yapıyor, adalelerini hareket ettiriyorlardı. Bu sırada ben de aşağıda kahvaltı ediyordum.

İrfan Bey bir iki defa geldi. Kendisine bir şey sormadım. Beni para aşıklısı sanmasından çekindim.

Günler ağır ve çok sıkıntılı geçiyordu.

Ağustos içinde teyzem geldi. Serpil'i de beraber getirmişti. Kıyafetleri biraz düzelmişti. İkisi de biraz toplanmışlardı.

Teyzem Paşa'nın felçli olduğunu öğrenince epeyce üzüldü. Kendi hâllerini anlatırken:

— Aman Paşa duymasın Bilge, diyordu. Enişten Ser-

pil'e maaş bağlandı, kendisi konfeksiyondan da bir o kadar alıyor. Benim de babamdan bağlanan maaşım var. Allah razı olsun Avukattan da ayda beş yüz lira alıyoruz.

Gülümsedim:

— Desene teyze, dedim. Ben de yanınıza gelirsem fazla bir sıkıntı çekmiyeceğiz şu hâlde.

Teyzem telâşlandı:

— O nasıl lâkırdı, sen Paşa'nın evlâtlığı değil misin?

— Bilmiyorum teyze, dedim. Ayrıca bu Macar kadın girdi. Paşa belki de onu mallarına sahip etmiştir.

— Nasıl olur Bilge? Buna hakkı var mı?

— Aman teyze, bir insanın malını istediği gibi kullanmaya hakkı yok mu?

— Ben son zamanlarda avukatlarla görüştüğüm için öğrendim. Saklı hisse denilen bir şey varmış.

— Teyze bir insanın arkasından mal kalırsa bu hissedarlar arasında paylaşılır. Vasiyet etse de hepsini bir vârise veremezler. Saklı hisse budur. Ama o adam malımı filâncaya sattım ve parasını aldım derse, bu işlemi tapuda yaparsa kimse bir şey diyemez. Hazır para da böyle. Bankadan çeker, bir başkasının hesabına yatırır.

— Böyle bir şey olmuş mu?

— Bilmiyorum. Ama olabilir.

— Kim meselâ, kime verecek?

— Madam Hilda'ya?

— Malları üzerinde böyle bir işlem yapıldı mı?

— Ne ben biliyorum, ne de Hilda biliyor.

— Bu kadın da nereden çıktı?

— Sözde piyano ustası olarak geldi yalıya. Meğer Paşa'-

ya eğlence olarak gelmiş. İşte onun yüzünden felç geldi adama.

— Paşa'yı kandırdı mı dersin?

— Ne bileyim. Paşa'nın hepsini ona verdiğini zannetmiyorum. Kendisi de bilmiyor.

— Sen neden kuşkulanıyorsun?

— Son zamanlarda beni gözden düşürmek için çok uğraşıyordu.

— Paşa böyle bir şey yapmamalıydı?

— Teyze, beni büsbütün açıkta bırakmış olacağını zannetmem. Ayrıca burada üç tane emektar insan var. Hepsini birden açıkta bırakmaz. Elbet beni de çıplak bırakmamıştır.

— İnşallah böyledir, böyle olmazsa ayıp etmiştir.

— Teyze, bu kadar egoist olma. Düşün bir kere. Yalnız size yaptığı yardımlar yeter. Bu beşinci yıl. Ayda yalnız beşer yüz lirayı hesaplasan otuz bin lira eder. Yüz bin lirada evdeki yengemizin hissesini alıp senin üzerine yaptırdı. Ayrıca şu, bu bahanelerle yaptığı yardımları da saymıyorum. Sonra merhum eniştem beni âdeta satmış Paşa'ya. Çünki o tarihte Banka hesabında "Bilge için Necib'e ve Saib'e verilen" diye beş bin liralık bir kayıt var.

Teyzem önüne bakarak:

— Biz seni satmadık Bilge, dedi. Ben seni severim. Paşa'ya evlâtlık olmak senin için bir kurtuluştu. Bak beş yıldır hanımefendi gibi yaşadın. Ayrıca bize faydan dokundu. Sen dünyaya gelirken anacığın öldü, seni ben büyüttüm. Sana öksüzlüğü tattırmamaya çalıştım.

— Teyze konuyu değiştirmeyelim. Korkma, yanınıza gelip hayatınıza ortak olmam. Elbette bana da bir şeyler bırakır. Liseden olsun çıkar, çalışırım.

Teyzem:

— Bilge, en kıt zamanlarımızda ben kendi yiyecek payımdan ayırıp sana yedirmeye çalıştım, dedi. Eğer bu ahlâksız Serpil'in kıskançlığı olmasaydı seni milyonlara değişmezdim. Haklısın, senin yüzünden çok faydalandık. Sana bir baktımsa beş kat karşılığını gördüm. Sen hayırlı bir evlât oldun bana.

Teyzem ister içinden gelerek, ister kendini zorlayarak, birkaç damla yaş dökerek ağladı.

Serpil on yedi yaşını bitiriyordu.Yine upuzun ve zayıf birkızdı. Fakat yüzü ince ve güzeldi. Teyzeme epeyce benziyordu.

Hilda onlar gidinceye kadar salona girmedi. Fakat öğle yemeğinde bulundu. Hiç konuşmadı. Her hâlde Serpil de eskisi kadar aç değildi. Beşir Efendi tabağına yemek koyarken fazlası için:

— Kâfi Ahçıbaşı, teşekkür ederim, diyordu.

İnsan her şeye alışıyor. Paşa'nın felçli hâline de alıştım. Ben de yaşamak ve yaşamak için de yemek zorundaydım.

Etrafımdakiler de, Hilda'dan başka hepsi, bana yemek yemem ve uyumam için ısrar ediyorlardı. Her hâlde küçük olduğum için, belki ilk zamanlarda beni önemsememişlerdi, ama sonradan yalının Küçük hanımı bilmişlerdi. Birisinin de isteğini geri çevirmiş değildim. Hattâ çoğu zaman onları Paşa'nın azarlamasından kurtarmak için kendimi ileriye sürmüştüm.

Paşa sonradan bu hareketim için:

— Bilge herkesin suçlarını üzerine yükleniyorsun, bu senin kalbinin iyiliğini gösterir. Ama Küçük hanım da biraz sert olmalı ve arasıra güzel kaşlarını çatıvermelidir. İnsanlara fazla yüz vermeye gelmez. Arada biraz mesafe kalması

gereklidir.

Ben belki hiçbir zaman sert, kendisini saydıran bir hanımefendi olamıyacağım. Belki de yumuşak ve çok acımalı olduğum için beni saymıyor, ama saygıdan daha önemli bir içtenlikle seviyorlardı.

- 10 -

Eylül, yapraklar solup sararmaya başladı. Sıcaklar bütün bitkiler üzerinde yakıcı tesirini sürdürmüş, onları soymaya başlamıştı. Bilmiyorum, sizler de dikkat ettiniz mi. Bazen kırlarda önce papatyalar, nergisler görülür, bunlar biter, yerlerine ortalarında çörekotu gibi siyah benekleri bulunan uzun saplı beyaz çiçekler belirir, arkasından açık eflatun renkte ebegümesi çiçekeri yer alır. Yazın hemen her ayına göre toprağı bir çeşit çiçek süsler. Bunları kimse ekmez, ama Allah hangi tohumu hangi çağda harekete geçireceğini bilir.

Meyvelerin de mevesimi vardır. Kirazdan kış armuduna, incire, mürdüme kadar meyveler sıra ile olurlar.

Beni evlât edinen Paşa da artık hayatının sonuna gelmiş bulunuyordu. Haftada iki gün, yine eskisi gibi onu sıcak sularla yıkıyorlardı. her sabah temizliğini yapıyorlardı. Ben, ayrıca onun yüzünü silip, saçlarını dikkatle taradıktan sonra yüzünü öpüyordum.

Paşa rahat konuşamıyordu. Acaip sesler çıkardığını bildiği, anladığı için ağzını açmamayı tercih ediyordu. Ama kendisini öptüğüm zaman veya yemek yedirir yada su içirirken yüzüme dikiyordu gözlerini. Bana öyle geliyordu ki:

— Bilge ne iyi ettim de seni evlât edindim, der gibi bakıyordu.

Hiçbir zaman sert bir sözü ile karşılaşmamıştım. Bana ne zaman baktıysa gülümsemişti. Belki Allah'ın onu hasret et-

tiği evlât sevgisini ona ben tattırmıştım. O da ne yaptıysa eserini görmüştü.

Ayağında yırtık sandallar, büyüklerin giysisinden bozma bir soluk entari ve saçları bir kırpıntı ile bağlı olan bir fakir ve mahzun kızcağızdan o bir Küçük hanım yetiştirmişti.

Şimdi bu Küçük hanım, on üç yaşında bir hanımefendi oluyordu. Gelen hekim kim olursa olsun hastanın sahibini soruyor, Said Efendi beni gösterince durumsuyor, sonra tavsiyelerini bana yapıyordu.

Hekimi yolcu eden, gizlice cebine vizite parasını koyan bendim. Zaten pek titiz ve temiz bir insan olan Paşa kendi hareketlerine sahip olduğu zaman alıştığı kadar temiz bakılıyordu. Yine günaşırı traş oluyor, haftada iki gün yıkanıyor, kahvesi ve ıhlamuru içiriliyor, hatta yemeklerden sonra içmeyi huy edindiği sigarayı bile ben yakıyor, ateşini ayarlıyor ve yatağının yanına oturtarak ona içiriyordum.

Bazen odadaki rahat bir koltuğa onu oturtuyor ve yüzünü denize çeviriyordum. Masmavi akıp geçen sonbahar denizini ve karşı kıyıların yeşillik çeşitlerini seyrediyor, kendisini akıntıya kaptırmış olan bir boğaz vapurunun geçişini gözleriyle takip ediyordu.

Son günlerde ona böyle koltukta otururken yemek yedirmeye başlamıştım. Daha rahat yutuyordu. Yemekten sonra, ağzını dikkatle siliyordum. Çoğu zaman başını göğsüme çeker biraz sıkardım onu.

Böylece bir heykele sarılmış bir kız çocuğuna benziyordum belki.

Bunlar benim hayatımın önemsiz görünen, ama benim için değeri büyük olan anılarıydı. Paşa konuşulanları gayet iyi duyduğu için, bir kaç defa Hilda'nın kapıdan:

— Bige, ben yemeğe gidiyorum. Bırak onu da gel, dediğini duymuştu. Hilda'yı istemiyordu. Onun ne çıkarcı, ne

egoist bir kadın olduğunu anlamıştı. Hatta bir aralık kendisini görmek isteyen kadına karşı fena fena sesler çıkartmıştı.

Paşa, bazen odadaki rahat bir koltuğa oturuyordu.

Banyo yaptırılacağı zaman ben, çok dikkatli oldukları hâlde Said Efendi ile Beşir Efendiye üşenmeden söylüyordum:

— Suyu ayarladım derece banyonun içinde. Sakın üşütmeyiniz. Gözlerine sabun kaçmasın. Biriniz üşümemesi için sırtını sıcak köpüklü bezle ovuşturunuz.

Paşa bunları duyuyordu. Sessiz, hareketsizdi, ama iki adama da güveni vardı. Said Efendi:

— Yüreğinizi üzmeyiniz Küçük hanım, dikkat ediyoruz, diyordu.

— Beni söylemekten menedemezsiniz Said Efendi. Hepinizden çok ona bakmak benim vazifemdir.

Son defa getirdiğimiz hekim:

— Üzülmeyiniz hanımefendi, demişti. Siz en bilgili bir hasta bakıcıdan daha iyi baktınız. Fakat bütün bu ihtimama rağmen artık günler sayılıdır. Kendinizi bu neticeye şimdiden alıştırınız.

Nihayet bir gece, yanına uzanmıştım. Arka üstü yatıyordu. İki ay o derece dikkat etmiştik ki, sırtında ve kalçalarında hareketsizlik ve üzerine yatmaktan bir yara açılmamıştı.

Bir hırıltı ile uyanmıştım. Yatak odamın kapısı açıktı ve Dilber orada yatıyordu. Bu hırıltı bana korkunç geldi. Dilberi kaldırıp Said Efendiye yolladım. Adamcağız yukarıya koştu. Bir kere baktı:

— Küçük hanımcığım siz artık gidiniz, dedi.

Paşa'nın gözleri aralıktı. Ben ona kaşıkla azar azar su veriyordum. Su boğazından lıkırdıyor, yarısı çenesinden göğsüne akıyordu.

Said Efendi Kur'an okumaya başlamıştı. Bu sırada Beşir Efendi ayaklarını altına çekerek oturmuş, Said Efendiye uyarak sallanıyordu.

Hilda kapıda göründü. Gece yarısı herkesin ayaklanmasının sebebini anlamış olmalı ki, farkında olmadan eline geçen bir eşarbı başına örttü. O da sallanmaya başladı.

Hırıltı şafak vaktine kadar devam etti. Ortalık yavaş yavaş ağarmaya ve karşı kıyılar iyice seçilmeye başladığı bir anda Said Efendi tekrar:

— Küçük hanım, haydi artık çıkınız buradan. Onun hiçbirimize ihtiyacı kalmadı, dedi.

Dilber'den istediği bir tülbentle Paşa'nın çenesini çene altından tepesine doğru bağladı ve hareketsiz elini öptü.

Server Paşa hayata gözlerini yummuştu.

Nasıl ve ne kadar ağladığımı bilmiyorum. Boğazım ağrımış, gözlerimin yara gibi acımıştı.

Said Efendi sağa sola koşuyordu. Artık benim vazifem bitmişti. Her şeyi Paşa'nın eski emir erine, emektar arkadaşına bırakmıştım.

Yalıya girip çıkanları Beşir Efendi karşılıyordu. Hekim gelip gitmiş, bir ölü için yapılan hazırlık tamamlanmıştı.

Onu ikindi vaktine doğru, yalıda kalması sakıncalı bir şeymiş gibi çıkarıp götürdüler. İrfan Bey gerekeni yapmış, sağa sola telefon etmişti. Bir manga asker, bir bayrak Paşa'yı toprağına, semtin mezarlığına, orada yatan ana ve babasının yanına kadar uğurladı.

Sonra bu acıklı törende ve o gün, ertesi gün duyup gelen kimseleri karşılamak yine benim görevimdi. Gözlerim ağlamaktan halkalanmış, boğazım bir tülbentle bağlı ve sesim boğuktu.

Gelenler arasında sivil paşalar, resmî elbiseli subaylar tanımadığım kimseler vardı. Ertesi gün gazetede okuyanlar bir bir veya topluca geliyorlardı.

Said Efendi kapıda karşılıyor, gelenleri salona alıyor ve

Beşir Efendi kahve getiriyordu.

Ben salonda beklerken zavallı Said Efendi:

— Küçük hanımefendi, Cemil Paşa hazretleri taziyete gelmişler, gibi bir söz söylüyordu.

Ben geleni ayakta karşılıyordum. Zamana ve olaya uygun birkaç söz söyleniyor ve hemen herkes koskoca bir Paşa'nın arkasında sadece on üç yaşında bir kızın kalmasına şaşıyorlardı.

Ben ondan "Paşa dedem" diye söz ediyordum. Benimsediğim Küçüm hanımlık beni bir hanımefendi gibi konuşturuyordu. Ezberlesem böyle düzgün ve eksiksiz konuşamazdım.

Daha sonra Paşa'nın dükkânlarının kiracıları da gelmeye başladılar. Baş sağlığı diliyor ve artık kimlerle karşılaşacaklarını soruyorlardı. Ben hepsine Avukat İrfan Bey'in bu mesele ile meşgul olacağını söylüyordum.

Vakitsiz gelenler bazen yemeğe alakondular. Sofrada Küçük hanım olarak bir ben vardım. Bir de hiç sesini çıkarmayan ve taziyetlere sadece "Mersi" diyen Hilda vardı. Onun ecnebi olduğunu hemen anlıyorlardı. Ben kendisinin ne sıfatla yalıda bulunduğunu anlatmaya lüzum görmüyordum.

Yavaş yavaş ziyaretlerin arkası kesildi. Hiçbir şeyden haberi olmayan teyzem bir gün yalnız geldi. Kendisine haber verilmediği için biraz darıldı. Ne lüzumu vardı ona birşeyler anlatmaya.

— Ay başı diye avukata gittim, diyordu. O acı haberi aldım. Beynimden vurulmuşa döndüm.

Sonra bana soruyordu:

— Ne haber, şimdi ne olacak?

— Ne gibi teyze?

— Yâni bize verilen para kesilecek mi?

İşte insanlar... Birisi ölüyor, arkada kalanlar ona acıyacak yerde onun kendilerine sağladığı menfaati düşünüyorlar. Üç beş kuruşluk alacağı için cenazenin arkasından koşan insanlar gibi.

— Bu ay aldınya teyze? dedim.

— Evet ama, önümüzdeki ay ne olacak?

— Önümüzdeki ay gelsin, belli olur.

— Sen bir şey bilmiyor musun?

— Hayır. Daha veraset işleriyle meşgul olacak kadar aklım başıma gelmedi.

— Bizi de düşün Bilge.

— Müsaade edin de önce kendi hayatımı düşüneyim.

— Nasıl olsa sana bir şeyler kalmıştır.

— Hiçbir şey bilmiyorum teyze.

- 11 -

Teyzem Necibe Hanım benim üzüntümü dikkate almadan çıkarını düşünürken başıma bir de Hilda davası çıktı.

Paşa'nın vefatından on beş gün sonra benden para istedi. Said Efendi ile birlikte tuttuğumuz hesap defterini getirdim. Paşa'nın hastalığından önce son iki ay içinde yirmi beş bin lira çekmişti.

Bu paraları toplayıp kendisine gösterdim.

— Madam Hilda, dedim. Sizin yalıdan çıktığınızı pek hatırlamıyorum. Öyle göze çarpacak bir masraf da yapmadınız. Bu yirmi beş bin liranın çoğu sizde duruyor.

Yüzünde bir asabiyet belirdi. İnce kaşlarını çattı, çene etleri kıpırladı, tam yukarıda, piyanonun başında bana zorla

notasız piyano öğretmeye kalkıp beni zorladığı gibi kavgacı bir hâl aldı:

— Sen benim hakkımı veğmiyoğ Bige, dedi.

— Ne hakkı Madam, dedim. Siz Macaristan'a gitmeden önce Paşa'dan iki bin lira maaş alıyordunuz. Bizi terkedip gittiniz, siz tekrar döndüğünüz zaman yeni bir bağlantı yapılmadı. Ben yalıya döndüğünüz günden itibaren piyano ve dil öğretmenliğinin devam ettiğini kabul ediyorum. Nihayet hakkınız yedi sekiz bin liradır. Siz daha fazlasını almışsınız.

Kadın beni yiyecek gibi süzüyordu:

— Bige, bana o paraları Paşa verdi. Sen biliyoğ.

— Evet.

— Ben bilmek istiyoğ ne olacak. Gidip soracak avukata.

— Gidin sorun bakalım.

— Paşa beni çok seviyoğ. O ölmüş, sen beni istemiyoğ.

— Paşa ile olan ilginizi biliyorum Madam. Siz eğer aklı başında bir kadın olsaydınız Paşa daha ölmezdi. Artık burada öldürülecek bir erkek yoktur. Burada kalmak isterseniz size git demiyeceğim. Ama rahat durmanız, bir takım haklar isteyerek beni rahatsız etmemeniz lâzım.

Hilda ertesi sabah bana görünmeden, fakat mükemmel bir kahvaltıdan sonra çıkıp gitmişti. Ben salonda Said Efendi ile bu meseleyi konuşurken telefon çaldı. Avukat yalıyı arıyordu. Said Efendi:

— Kimi, dedi. Bilge mi? Burada Bilge yok İrfan Bey. Burada hanımefendi var. Arzu ederseniz kendisiyle görüşünüz.

İrfan Bey bana telefonda Madam Hilda'nın para istediğini, kendisine ne verilmesini uygun bulduğumu sordu. Ben de:

— Madam Hilda son gelişinden sonra Paşa'dan yirmi beş bin lira çektiğini ve kendisinin alacağı değil vereceği bulunduğunu söyledim.

Bana bazı problemler çıkarabileceğini ve daha yumuşak muamele etmemin uygun olacağını söyleyince:

— Anladığıma göre siz bize ait işleri idareden vazgeçmişsiniz, lütfen son hesapları vererek zimmetinizde ne varsa bana teslim ediniz, dedim.

Telefonu da kapattım.

Biraz sonra telefon tekrar çaldı. Said Efendi açtı. Ve:

— Hanımefendi size gerekli talimatı verdiler İrfan Bey dedi.

Telefonu tekrar kapattı.

Said Efendi Paşa'nın emlâkini biliyordu. Hemen gidip durumlarını tesbit etmesini ve artık kiraları kimseye ödememelerini tembih etmesini istedim. Said Efendi gitti ve bana şu haberi getirdi:

— Merhum Paşa'mızın yedi adet dükkânı vardır Küçük hanım, dedi. Bunların kiracılarıyla görüştüm. Son ay için yirmi bin lira kira almış. Üç aydır Paşa'ya da hiçbir hesap vermemişlerdi. Bankaya da uğradım. Avukat Bey Paşa'mızın hesabına hiçbir para yatırmamışlar. Bu işler için ayda bin lira ödeniyordu. Daha başka işler olursa, Paşa efendimiz ayrıca pazarlık ederlerdi.

Ben ayın ilk günü okula başladım. Bir iki gün sonra okuldan döndüğümde Hilda yalıya gelmişti. Onu ancak yemek vakti gördüm. Bir hafta nerede kalmıştı, ne yapmıştı, bilmiyorum. Eski hırsı pek kalmamıştı. Belki bana kızgındı ama bu kızgınlığının aleyhine olacağını anlayacak kadar da zeki idi.

Sofrada bir şeyler yedikten sonra bir de sigara yaktı. Ben

çalışırken benimle konuşmak istediğini söyledi. Derslerimi bitirinceye kadar bekledi.

— Buyurun Madam Hilda, dedim.

— Bige, dedi. Ben var senin ablan, ben sana büyük kardaş. Ne olacak ben, sen hiç düşünmüyor.

— Madam, dedim. Avukatla görüşmek için yalıdan çıkıp gittiniz. Bir hafta nerede kaldınız?

Yüzüme tuhaf tuhaf baktı:

— Sen bana ne karışıyor Bige, dedi.

Hilda, Bilge'ye sen beni istemiyorsun diyordu.

— Madam, dedim. Bu yalıda Paşa'dan sonra ben varım. Ben bana doğru gelen şeyleri yaparım.

— Sen bana kontrol yapmayacak Bige.

— Madam Hilda burası sizin için yabancı bir memlekettir. Siz gene bir kadınsınız. Ablanız da sizi istemiyor. Eğer serseri olur, kötü yola saparsanız ben sizi istemem.

— Sen beni istemiyor Bige. Çok fena.

— İyi düşünmelisiniz Madam Hilda.

— Şaş var küçük kız. Hiçbir şeyi bilmez. Ben senin emrinde olamam.

— O hâlde kendi emrinizde olunuz. Ama yalıda değil. Burada kaldığınız kadar benim emrimde yaşayacaksınız. Paşa varken de bu böyleydi.

Hilda bana darıldı. Fakat gitmiyordu. Kimbilir, belki açıkta bir para bulsaydı alıp giderdi. Ama artık daima içinde para bulunan çekmece ortadan kaldırılmıştı. Beşir Efendi masraflarını yazıyor, Said Efendiden alıyordu. Yalının içinde eski emniyet kalmamıştı.

Pazar günü avukat geldi. Epeyce ciddi ve asık yüzlüydü. Benimle alay eder gibi konuşmak istedi.

— Bilge Hanım, diye söze başladı.

Ayakta duran Said Efendi:

— Küçük hanım demeniz gerekir, dedi.

İrfan Bey kaşlarını çattı. Dişleri arasından:

— Öyle olsun, dedi. Küçük hanım sizin bu zamana kadar Paşa'ya olan hizmetimden haberiniz olmadığını sanıyorum.

— İrfan Bey, dedim. Ücreti karşılığında Paşa'nın işlerini gördüğünüzü biliyorum. Bu işlere devam etmek istiyorsanız size vekâlet verebilirim. Aksi hâlde bir başka avukat aramak zorunda kalacağım. Her şeyden önce bana siz talimat vermeye kalkmayınız.

İrfan Bey:

— Kendinizi yeterince olgun ve bilgili mi sanıyorsunuz? dedi.

— Evet, dedim. Kendi işlerim hususunda kimseye danışacak değilim. Öyle başkalarıyla bir problemim de yok. Bir veraset ilâmı çıkarılacak. Sonra bana Paşa'dan yetim maaşı bağlatılacak.

— Ağır bir veraset vergisi ödemek durumundasınız.

— Ben öyle zannetmiyorum Avukat Bey. Paşa dürüst bir insandı. O hiçbir vergiden kaçmamıştır.

— Bir de Hilda Hanım meselesi var. Kendisiyle Paşa yakından ilgiliydi. Hakkınızda bir dava açabilir.

— Evet, mümkündür. Ama yetmiş beş yaşındaki adamı kanun dışı bir sevişmeye zorlayarak kendisine felç getirdiğini hekim tesbit etmiştir. Böyle çirkin bir durumu hakimin gözlerinin önüne siz sermezseniz başka bir avukat serer. Hilda'ya verilecek param yok. Ancak yalıda kalmak isterse kendisine muayyen bir aylık veririm. O da serkeşlik etmemesi şartıyla.

— Küçük hanım, nihayet medeni bir kadın olan Madam Hilda kendisinden çok daha küçük bir okul talebesinin emrinde yaşayamaz.

— İstediği yerde yaşasın.

— Size de emeği geçmiştir.

— Para karşılığında. Macaristan'dan son gelişinde onu yalıda ben alakoydum. Paşa değil.

Bu konuşmada hazır bulunan Hilda bir benim, bir avukatın ağzına bakıyordu. Nihayet İrfan Bey ona dönüp Fransızca olarak:

— Bu kızdan sizin için para koparacağımı sanmıyorum Madam, dedi.

Ben de Fransızca olarak:

— İrfan Bey, dedim. Kız değil Küçük hanım demeniz gerektiğini daha anlıyamadınız mı?

İrfan Bey son derece mahcup oldu. Benden özür diledi. Son dakikaya kadar dürüst hareket ettiğini ve Paşa'nın kendisinden memnun olduğu gibi benim de memnun kalacağımı anlattı.

- 12 -

Paşa'nın ölümünden bir ay kadar sonraydı. O zamana kadar odasına ve özel eşyasına el sürmemiştim. Odası kapalı ve yatağı yapılı duruyordu. Her zaman okuduğu birkaç eski kitap vardı. Bu kitaplardan birinin içinden kapalı bir zarf çıktı. Paşa bunun üzerine:

"Küçük hanıma" diye yazmıştı.

Zarfı açtım İçinden dikkatle yazılmış bir mektup çıktı. Odaya kapandım ve okumaya başladım. Paşa bana şöyle yazıyordu:

— Küçük hanım, yetmiş beş yaşıma vardığım şu sırada, benden sonraki hayatınızdaki düzeni sağlaman için sana bu mektubu yazmak gereğini duydum. Enişten öldü, teyzen yorgun ve artık seninle yaşayacak bir kadın değildir. Sen tek başına, ama bir Küçük hanım olarak hayatını sürdüreceksin.

Hiçbir hayata seni zorlamıyorum. Beş yıldan fazla bir zaman bir çatı altında yaşadık. Son derecede dürüst ahlâklı, merhametli, hatta ileri görüşlü bir insan olduğunu anladım.

Bu kanaat bende seni görür görmez belirmişti. İyi huylarla yaratılmış olan seni mutlu bir hayata ve bir Küçük hanım olarak ulaştırmak istedim. Hiç bir emeğim boşa gitmediği gibi son günlere kadar yanlış bir tutumunu ve davranışını da görmedim.

Ağır bazı işlerle seni yalnız bıraktım. Hata yapmaktan daima kaçtın ve acıma duygunu, insanlığını yerinde kullandın. Gözü tok ve her nimetin kıymetini bilen bir Küçük hanım olduğun için senin ileride huy değiştireceğine inanmıyorum.

Kendi düşüncelerinle nasıl bir hayat yaşıyacaksın? Kader sana ne gibi cilveler gösterecek? Bunu bilmiyorum, Küçük hanım. Fakat bana öyle geliyor ki, yalıyı hiçbir zaman bırakmaman yerinde olur. Belki kışın, daha rahat yaşama, ısınma için Şişli gibi bir semte taşınıp alacağın bir dairede yaşayabilirsin. Said Efendi kimsesiz bir insandır. Artık onun yeniden bir aile kurması ve hayatını daha başka yerlerde sürdürmesi mümkün değildir. Hayatı boyunca gördüğü tecrübeler onu isabetli kararlar veren bir adam hâline getirmiştir. Onu özellikle muhafaza etmen gerekir kızım.

Dilber'den bir serkeşlik, bir savrukluk görmedik. Küçük hanımefendiye hizmet etmekten memnun kaldı. Zannetmem ki, senden uzakta bir hayat arasın. Başka bir kapı aramaya ihtiyaç duymayacaktır.

Beşir Efendiye gelince, o bütün erkek araplar gibi sakin tabiatlı, zararsız, çok terbiyeli ve olgun bir insan. O bize gelmeden önce hayattan alacağı bilgileri ve dersi almış. Toplumun içinde siyah bir nokta, bir ben gibi yaşayan bu adam-senin için en candan bir hizmetçi, bir dost insan olur. Onun hizmetlerinde ben daima hoşnutluk ve memnuniyet sezdim.

Topluma karşı nasıl davranacağını bilmem, Küçük hanım. Bilmiyorum, eğer insanın ölümünden sonra da ruhlar yaşıyorsa ben yalı halkını bıraktığım gibi dirlik ve düzen içinde yaşamakta görürsem memnun olacağım.

Eline geçen servet seni şımartmasın Küçük hanım. Görüyorsun ki, hepsine sahip olan ben dünyaya geldiğim gibi

çıplak olarak gittim. Bu servet toplumundur, sen ondan sadece sorumlusun.

Sana hizmet edenleri kırmamaya çalış. Fakat onlarla aranda bir mesafe bulunmasına da dikkat et. Bu hanımefendiliğin şanındandır.

Ayrı bir tavsiyede, hattâ öğütte bulunmuyorum Küçük hanım, sana mutlu bir hayat diler ve Allah'a emanet ederim."

Server Paşa mektubunun altına imzasını atmıştı.

Kapı vuruluyordu. Açtım. Gelen, Hilda'ydı:

— Seni rahatsız ettim Bige, dedi. Ama hiç sesin çıkmıyordu, biraz korktum.

Mektubu kendisine verdim. Ayak üstü bir iki defa okudu ve anlayamadığı yerlerini bana sordu. Nihayet:

— Benim için hiçbir şey yazmamış, dedi.

Tuhaf bir küskünlük içindeydi.

Aşağıya indim, Said Efendiye mektuptan bahsettim. Sonra Dilberle Beşir Efendiyi çağırmasını söyledim:

— Ben dedim. Hepinizden memnunum. Artık Paşa yok. Beni kendi yerine bir Küçük hanım olarak bıraktı. Benimle kalmak istiyeceğinizi zannediyorum. Kışın Şişli'de bir apartman tutup oraya gideceğiz, yazın yalımıza döneceğiz. Madam Hilda da bizimle kalmak isterse birbimizi idaha iyi anlayacağımızı ve bu bir araya gelmiş kimsesizlerin yeni ve kalabalık bir aile teşkil edeceğini sanıyorum.

Hilda'da dahil, hepsi bana teşekkür ettiler. Ertesi sabah kahvaltıdan sonra mektep formasıyla yalıdan çıktım. Yalıda bir Küçük hanımdım, fakat okulda bir ortaokul öğrencisi.

-SON-

28

KEMALETTİN TUĞCU

1902 - 1996

Sevgili Çocuklar,

Hepinizin çok iyi tanıdığı Kemalettin Tuğcu'dan kitaplığınıza yeni kitaplar kazandırmaya devam ediyoruz.

Usta ve kıvrak kalemiyle Türk çocuklarına ömrünü ve gönlünü veren Kemalettin Tuğcu'nun şimdiye kadar hiçbir yerde yayınlanmamış bu güzel eserini de zevkle okuyacağınızdan eminiz.

Kemalettin Tuğcu Serisi (50 Kitap)

1-Kuklacı (100 TEMEL ESER)
2-Bir Garip Kızcağız
3-Babam ve Ben
4-Yetimler Güzeli
5-Dilenci Baba
6-Kuyulu Bahçe
7-Annelerin Çilesi
8-Yetim Ali
9-Sokak Köpeği
10-Dağdaki Yabancı
11-Deniz Kızı
12-Benim Annem
13-Küçük Serseri
14-Şeytan Çocuk
15-Yılanlı Bağ
16-Bu Çocuk Kimin?
17-Cambazın Kızı
18-Toprak Adamları
19-Köyde Unutulanlar
20-Sütannem Nazlı
21-Süt Kardeşler
22-Babasızlar
23-Köyden Gelen Kız
24-Kız Evlat
25-Küçük Bey
26-Baba Evi
27-Balıkçının Kızı
28-Küçük Hanım
29-Güllü Bahçe
30-Tanrı Misafiri
31-Bir Dağ Masalı
32-Doğduğum Ev
33-Küçük Erkek
34-Satılan Çocuk
35-Büyüklerin Günahı
36-Hacı Baba
37-Annemin Hikâyesi
38-El Kapısı
39-Köydeki Arkadaşım
40-Çocuk İhtiyar
41-Sokaktan Gelen Çocuk
42-Can Yoldaşları
43-Küçük İşportacı
44-Eskicinin Köpeği
45-Çocukluk Arkadaşım
46-Ana Kucağı
47-Kırk Ev Kedisi
48-Kartal Yuvası
49-Karakaçan
50-Devlet Kuşu

ISBN: 978-9753812597

DAMLA YAYINEVİ®

Tel: 0212 514 28 28
Faks: 0212 528 24 01

www.damlaegitim.com